

ÖNKORMÁNYZATI SZEMLE

A NUTS-rendszer szerepe az uniós kohéziós politika működésében

4-17. oldal

**A helyi televíziók
szerepe és az
önkormányzati
közvetítések**

18-26. oldal

**Szlovákiai
Magyar
Önkormányzati
Társulás**

27-33. oldal

**Partnerségi
Tanács:
Nagyszombat
megye**

34-35. oldal

TARTALOM

A NUTS-rendszer szerepe az uniós kohéziós politika működésében	4
A helyi televíziók szerepe és az önkormányzati ülések kérdése.....	18
Új intézmény a magyar önkormányzatiság szolgálatában	27
A Szlovákiai Magyar Önkormányzati Társulás Alapszabálya	28
Túl sokat kell várni a kifizetésre.....	34
Visszaemlékezés	35

Önkormányzati Szemle
időszaki folyóirat

Megjelenik negyedévente
Ingyenes kiadvány
Nyilvántartási szám: EV 4426/11,
ISSN 1338-8290

Kiadja:
Pro Civis, 930 40 Štvrtok na Ostrove,
Mýtna námestie 1, IČO 37846671

Felelős kiadó:
Őry Péter
(e-mail: ory@procivis.sk)

Főszerkesztő:
Vadkerti Neszméri Csilla

Műszaki szerkesztés:
Bodzás Gergely, EGM s.r.o.

Szerkesztőségi bizottság:
Kállay András, Kövesdi Károly,
Neszméri Tünde, Mészáros András

Megint konszolidálunk

Az ember egyre többször gondol a szocialista rendszer egyszervolt törvényszerűségeire, különösen arra, amelyik a hadseregnél volt főszabály: minden felelős egy szinttel lejjebb tolt a felelősségvállalás kötelességét, végül a közlegény vitte el a balhét.

A „rendszerátalakításunk” úgy kezdődött, hogy elhittük, meg lehet szüntetni ezt a politikai népszokást. Aztán szép lassan kiderült, hogy nem. Mostanra pedig megint ott vagyunk, ahonnan ki akartunk szabadulni. Brüsszelben/Strasbourgban közös irányirányelveket és rendeleteket írnak a tagországoknak, egyre több politikai-ideológiai követelményt is, s amelyik tagországnak más a véleménye, mert más tapasztalatai vannak, s tudja, mi működőképes és mi nem, azt jól megszankciózzák. Kizárják ilyen-olyan internacionáléból, elveszik a közös kasszába befizetett tagállami járulékokból neki visszaosztandó törvényes járadékát, vagy olyan kötelezettségeket írnak elő az elköltésükre vonatkozóan, amik mindent szolgálnak – az ország gyarapodását, boldogulását kivéve. Kelet-Közép-Európa népei húsz éves uniós tagság után a saját szükségleteik közösségi érvényre juttatását nem tudják elérni. Annál több utasítást kapnak, s annál inkább belesodródhatnak maguk is a központi minták átvételébe.

Valahogy így: jön az irányelv-rendelet (utasítás), amit végre kell hajtani, mert ha nem, jön a szankció, – újabban – a jogállamisági eljárás. Hogy a jogállam mi, azt majd Brüsszelben megmondják. Eseti eljárásban, mert egyenlő mérce nem létezik. Ami itt jogállami, amott nem az. Mi sajnos, az amott csoportba tartozunk. És minél nehezebb helyzetben van Európa és a nagyvilág, minél nagyobb az általános gazdasági és társadalmi világválság, minél jobban bekúszik a bőrünk alá a szomszédban folyó háború minden áldatlan következménye, annál inkább brüsszelesedik a hazai országigazgatás is. Annál inkább érvényesül, hogy a (központi) Bizottság felé óvatoskodva törleszkedünk, itt-hon meg az alárendelteknek és népnek bejelentjük: fogjuk meg és vigyék!

Ami az élethez fontos, háttérbe szorul. A problémák megoldása helyett a megoldások elodázása folyik. Úgy hívják: konszolidáció. Tájainkon már az 1970-es években is így hívták; aztán úgy húsz év után jött a nagy összeomlás. Mert ami működésképtelen, az végleg bedöglik.

Csak egy példa, ebben a „konszolidációs” világunkban. Megint az iskola-rendszert akarják megreformálni, brüsszeli elvárás szerint. Ami 30 év munkájával kiépült és működni kezdett, lerombolandó. A konszenzus, hogy a gyerek az gyerek, és mindegyik ugyanannyit ér. Ahelyett, hogy fejlesztenénk, a hátrányos helyzet felszámolásán dolgoznánk! Éltünk jobb idők is, erre akkor sem futotta. Helyette NGO-s agytrösztötök kezdtek diktálni, inkluzív iskolákat kiperelni ott, ahol a második legnagyobb szlovákiai nemzeti/etnikai kisebbség már túlsúlyban van. Hónapok óta iskolaköteles gyerekeket nem engednek iskolába járni, mert nem lennének „inkluzívak”. 40 gyereket negyven-ötven kilométeres körzet iskoláiban osztanak szét, hogy a nagyságos Bizottság által előírt kvóta ne szenvedjen csorbát. Az nem baj, ha közben a mélyszegénységben élők száma nő és egyre több a hátrányos helyzetű gyermek, csak papíron ki lehessen mutatni, mekkorát fejlődöttünk! A többi, vagyis a valós élet meg a legalsóbb szint, a település gondja.

Őry Péter

A NUTS-rendszer szerepe az uniós kohéziós politika működésében

Fejlesztés adatok és stratégiai kitörési pontok alapján

Az Európai Unió regionális politikája nem az államhatárokra, hanem a fejlettség szintjére épül. A NUTS-rendszer ebben a logikában a kohéziós politika „mérőrendszere”: segítségével az Európai Bizottság összehasonlítható adatok alapján határozza meg, mely térségek részesülhetnek a legnagyobb támogatásban. A rendszer alapját az Európai Parlament és a Tanács 1059/2003/EK rendelete képezi, amely egységes területi statisztikai osztályozást vezetett be. Ez a rendszer nemcsak az adatszolgáltatást egységesíti, hanem a kohéziós alapok (ERDF, ESF+, CF) elosztásának kulcsa is. (Forrás: *Nariadenie (EÚ) č. 1059/2003, čl. 2–3*)

A NUTS 2 szint – amely Szlovákiában a legfontosabb fejlesztési kategória – a regionális támogatások fő meghatározója. Az Európai Unió három kategóriába sorolja a régiókat:

- „kevésbé fejlett régiók” – ahol a GDP/fő kevesebb mint 75 %-a az uniós átlagnak,
- „átmeneti régiók” – 75–100 % között,
- „fejlettebb régiók” – 100 % felett.

Szlovákia esetében ebből az következik, hogy a források több mint 80 %-a automatikusan a kevésbé fejlett térségekbe áramlik, míg a Pozsonyi régió – amely

meghaladja az uniós átlagot – jóval kevesebb közvetlen támogatást kap. A NUTS-rendszer tehát nemcsak mér, hanem forráselosztási prioritásokat is kijelöl. (Forrás: *European Commission – Cohesion Policy 2021–2027: Methodological note on allocation, 2021*)

E logika a Partnerségi megállapodás (Partnerská dohoda) 2021–2027 alapját is képezi. A dokumentum kimondja, hogy „a kohéziós politika célja a regionális egyenlőtlenségek áthidalása, valamint az inkluzív és területileg kiegyensúlyozott gazdasági növekedés biztosítása”. Ez a mondat nem csupán elvi nyilatkozat, hanem azt is jelenti, hogy a régiók közötti fejlettségi különbségek pénzügyi kategóriává válnak: minél gyengébb egy térség statisztikai mutatója, annál magasabb támogatási intenzitásra jogosult. (Forrás: *Partnerská dohoda SR 2021–2027, kap. 1.3.1, MIRRI SR, 2022*)

A NUTS-rendszer jelentősége tehát abban áll, hogy összeköti az adatok világát a pénzügyi döntéshozattal. A regionális fejlesztési programok – például a Program Slovensko vagy a REPowerEU – ezen szintek alapján kapják meg a költségvetési kereteket, a monitoring pedig ugyanígy NUTS-szinten történik. Amikor tehát az önkormányzatok pályázati lehetőségekről gondolkodnak, valójában egy sokkal magasabb, statisztikai-logikai szinten megalkotott rendszerhez csatlakoznak.

Ez a mechanizmus biztosítja, hogy az uniós támogatások ne politikai, hanem objektív – gazdasági és társadalmi – mutatók mentén kerüljenek elosztásra. Ugyanakkor ez a logika rejt magában korlátokat is: ha egy térség belső fejlettségi különbségei (például a Dunaszerdahelyi járás gyors fejlődése és a Nagyrőcei járás stagnálása) egyazon NUTS 2 kategóriába tartoznak, a rendszer nem tudja külön kezelni ezeket az eltéréseket. Ezért a következő évek egyik kulcskérdése az lesz, hogy az adatalapú NUTS-logikát hogyan lehet kiegészíteni a helyi valóság pontosabb leképezésével. (Forrás: *MIRRI SR – Regionálne disparity a ich vývoj 2014–2025, 2024*)

NUTS-régiók elmélete

Szlovákia 2025-ben fordulóponthoz érkezett a regionális fejlesztéspolitika történetében. Az ország területi különbségei az elmúlt két évtizedben nem csökkentek, hanem tovább mélyültek: míg Pozsony régiója az Európai Unió egyik leggyorsabban növekvő térsége, addig a keleti és déli járások egy része továbbra is az uniós átlag felét sem éri el gazdasági teljesítményben. Ezt a helyzetet a statisztikai mérések világosan mutatják, de a fejlesztéspolitikai válaszok gyakran nem tudtak kellően rugalmasan reagálni. Az Eurostat 2025-ös regionális jelentése szerint Szlovákia négy NUTS 2 régiója közül három még mindig a „kevésbé fejlett régió” kategóriájába tartozik, ami az EU forráselosztási logikája szerint alacsony gazdasági teljesítményt jelent. (Forrás: *Eurostat – Regional Yearbook 2025; MIRRI SR – Analýza regionálnych rozdielov, 2024*)

A kérdés tehát ma már nem pusztán statisztikai: hogyan használható a NUTS-rendszer úgy, hogy valóban elősegítse a felzárkózást, és ne csak számokat tükrözzön vissza? A NUTS beosztás ugyanis nem öncélú adminisztratív keret, hanem az a nyelv, amelyen keresztül az Európai Unió a gazdasági különbségeket mérni és kezelni tudja. A fejlesztéspolitikai döntéshozatal minden eleme – a Partnerségi megállapodás célkitűzéseitől a Program Slovensko forráselosztásáig – ezen rendszer koordinátái között mozog. (Forrás: *Partnerská dohoda SR 2021–2027, kap. 1.1, MIRRI SR, 2022*)

2025-ben a regionális politika egyik legfontosabb dilemmája az, hogy Szlovákia miként tudja a NUTS szintű tervezést a valós helyi problémákhoz igazítani. A regionális szintek nem minden esetben fedik le a társadalmi és gazdasági valóságot – például Dél-Szlovákia magyar többségű járásai a régió statisztikai keretében szerepelnek, miközben gazdasági teljesítményük inkább a keleti régiókéval hasonlítható össze. Ez a torzulás fejlesztéspolitikai szempontból kulcskérdés, hiszen a forrásintenzitás és a jogosultság gyakran ezen statisztikai egy-

ségekhez kötött. (Forrás: *MIRRI SR – Regionálny rozvoj na Slovensku 2024*)

Szlovákia regionális egyenlőtlenségei 2004–2025 között a NUTS régiós felosztás szerint

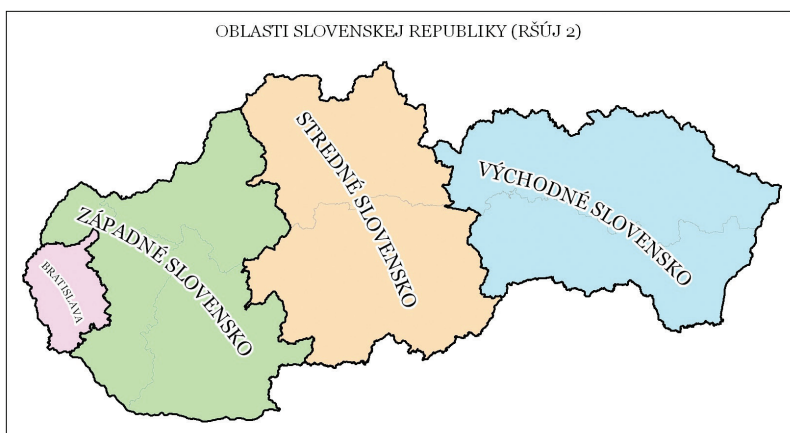
A NUTS-rendszer szlovákiai alkalmazása az uniós csatlakozással egyidőben, 2004-ben vált hivatalossá. Szlovákia négy NUTS 2 régióra tagolódik:

- SK01 – Pozsonyi kerület (Bratislavský kraj),
- SK02 – Nyugat-Szlovákia (Západné Slovensko),
- SK03 – Közép- Szlovákia (Stredné Slovensko),
- SK04 – Kelet-Szlovákia (Východné Slovensko).

E négy régió közül csak a fővárosi régió sorolható az „erősen fejlett” kategóriába; a másik három mindvégig az uniós átlag alatti gazdasági teljesítményt mutatott. Az Eurostat 2025-ös regionális statisztikái szerint a Pozsony megye vásárlóerő-paritáson számított GDP-je 204 %-a az uniós átlagnak, miközben Nyugat-Szlovákia 77 %, Közép-Szlovákia 67 %, Kelet-Szlovákia pedig mindössze 54 %-ot ér el. (Forrás: *Eurostat – Regional GDP per capita, 2025 preliminary data*)

Ezek a különbségek nem új keletűek, de az utóbbi tíz évben stabilizálódtak, ami azt jelenti, hogy a konvergencia folyamata lelassult. A 2014–2020-as programozási időszakban a regionális különbségek csökkenése még statisztikailag kimutatható volt, de 2021 után a COVID-19 járvány és az infláció hatására a gyengébb régiók ismét távolabb kerültek az uniós átlagtól. A MIRRI SR 2024-es regionális elemzése kimutatja, hogy a keleti és középső megyékben a munkaerő-mobilitás, a beruházási aktivitás és a közlekedési elérhetőség továbbra is strukturális hátrányt jelent. (Forrás: *MIRRI SR – Regionálne rozdiely v SR 2024, Analytické správy, 2024*)

A nyugati és keleti országrész közötti fejlettségi különbség nemcsak gazdasági, hanem társadalmi dimenzióban is megmutatkozik. A Szlovák Köztársaság Statisztikai Hivatalának 2025-ös adatai szerint a munkanélküliségi ráta a Pozsonyi régióban 2,8 %, míg a Kelet-szlovákiai régióban meghaladja a 10,5 %-ot. Az oktatási szint, a vállalkozási aktivitás és az egészségügyi ellátottság terén is hasonló szakadék figyelhető meg. A magasabb jövedelmű területeken a lakosság életminősége, közszolgáltatás-ellátottsága és infrastruktúrája lényegesen jobb, míg az elmaradott térségekben az önkormányzatok saját forrásai korlátozottak, így a fejlesztések csak uniós támogatásokkal valósíthatók meg. (Forrás: *Štatistický úrad SR – Ročenka 2025; ÚPSVaR – Register nezamestnanosti, máj 2025*)

A regionális különbségek térbeli mintázata rendkívül egyenlőtlen: a fejlettség a fővárosból sugarasan csökken kelet felé, miközben a déli járások – különösen a Nagykürtösi, Losonci, Komáromi és Dunaszerdahelyi térségek – sajátos átmeneti zónát képeznek. Ezekben a járásokban az ipari bázis gyenge, a mezőgazdaság szerkezete elaprózott, ugyanakkor a határ menti fekvés miatt magas a külföldi ingázás aránya. A Program Slovensko 2021–2027 a déli régiókat különösen érzékeny térségként definiálja, ahol a munkaerő-megtartás, a közszolgáltatások fejlesztése és a környezeti alkalmazkodás (vízgazdálkodás, aszálykezelés) kiemelt prioritást élvez. (Forrás: MIRRI SR – Program Slovensko 2021–2027, kap. 3.2.2, Regionálne priority, 2023)

A 2004 és 2025 közötti időszakban Szlovákia regionális fejlődése kettős képet mutatott. Egyrészt a külföldi beruházások koncentráálódtak a nyugati régiókban (Pozsony, Nagyszombat, Nyitra), ami gyors gazdasági növekedést hozott, másrészt az ország keleti felében a központi beruházások és a helyi fejlesztési programok hatása mérsékelt maradt. A kistérségi szintű adatok (járárok) azt mutatják, hogy a NUTS-2 besorolás sok esetben „elrejt” a belső különbségeket: a Nyugat-Szlovákiai régióban egyszerre szerepel a fejlett Nagyszombati járás és a leszakadó Komáromi vagy Érsekújvári járás, így az átlagos GDP-adat félrevezető képet adhat. (Forrás: IFP – Regionálne ekonomické rozdiely v SR, 2025; Eurostat – Territorial typologies by NUTS region, 2024)

Az elmúlt húsz év tapasztalata tehát világosan jelzi, hogy a NUTS-szintű regionális bontás statisztikailag hasznos, de fejlesztéspolitikai szempontból nem elég érzékeny. Szlovákia déli és keleti járásai olyan mikro-térségi valóságot képviselnek, amelyet a jelenlegi NUTS-rendszer nem képes önállóan megjeleníteni. A következő időszakban ezért a MIRRI SR és a Statisztikai Hivatal célja, hogy a NUTS-adatok mellett finomabb – „LAU2” szintű, vagyis járási-önkormányzati – adatsoportokat is bevonjon a fejlesztési döntéshozatalba. Ezzel lehetőség nyílna arra, hogy a Program Slovensko 2028–2034 már ne csak régiókban, hanem helyi szintű szük-

ségelekben gondolkodjon. (Forrás: MIRRI SR – Návrh metodiky pre územnú špecifikáciu projektov, 2025)

A regionális fejlettségi különbségek fennmaradása egyre nagyobb társadalmi feszültséget hordoz. A fiatalok elvándorlása, a szolgáltatások központosítása és a munkahelyek térbeli koncentrációja mind hozzájárulnak ahhoz, hogy az ország demográfiai és gazdasági térképe kettészakad. A régiók közötti konvergencia nemcsak gazdasági cél, hanem az ország hosszú távú stabilitásának feltétele is.

A NUTS-határok módosításának lehetséges hatásai a forráselosztásra és fejlesztéspolitikára

A NUTS-besorolás **az uniós pénzügyi döntéshozatal alapja, ha azon változtatni akarunk, nagyon átgondolt, részletes elemzés után érdemes azt megtenni az alapján, hogy a gazdasági, szociális és környezetvédelmi és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodási mutatók** az egyes régiókban milyen helyzetben vannak. Amiatt szükséges ez a szemlélet, mivel bármilyen határmódosítás – még ha belpolitikai vagy közigazgatási indíttatású is – közvetlenül befolyásolja az ország támogatási jogosultságát és a forráselosztás mértékét.

A **Európai Bizottság 2019-es útmutatója a NUTS-határok módosításáról** kimondja, hogy minden változtatás csak részben statisztikai jellegű, annál inkább viszont a költségvetésre, a Szlovákiának járó forrásokra hatással van, vagyis a statisztikai átrendezés súlyos költségvetési következményekkel járhat. (Forrás: European Commission – Guidance on amendments to NUTS classification, 2019)

A területi újrarajzolás közvetlen pénzügyi következményei

A regionális fejlesztési források elosztásának alapja a **NUTS 2 szintű GDP/fő mutató**.

Amennyiben Szlovákia átrajzolná régióit – például összevonná a középső és keleti régiókat, vagy különválasztaná Dél-Szlovákiát –, az automatikusan módosítaná az uniós támogatási kulcsokat.

Az új besorolás befolyásolná:

- a **kohéziós politika** (ERDF, ESF+, CF) támogatási intenzitását,

- a **nemzeti társfinanszírozás** arányát,
- valamint a **projektek jogosultsági határait**.

A **MIRRI SR 2024-es modellezése** szerint ha a Keleti és Kelet-szlovákiai régiók egyetlen NUTS 2 egységgé olvadnának, az új, nagy régió GDP-je 61 %-ra nőne az uniós átlaghoz képest, ami **5 %-kal csökkentené a támogatási intenzitást** az új programozási időszakban. (Forrás: MIRRI SR – Modely územných zmien a dopady na čerpanie fondov EÚ, 2024)

Hasonló hatást eredményezne, ha a Pozsonyi régiót – amely ma már a „fejlettebb régiók” kategóriájába tartozik – egyesítenék a Nagyszombati vagy Nyitrai kerületekkel.

Ebben az esetben a Nyugat-szlovákiai régió teljesítménye meghaladná a 85 %-ot az EU-átlaghoz képest, és az uniós jog szerint a terület már „átmeneti régióvá” válna.

Ez a Program Slovensko több mint 1,1 milliárd eurónyi forrását tenné kérdésessé a 2028–2034-es költségvetési ciklusban. (Forrás: IFP – Kvantifikácia dopadov územnej reformy na čerpanie EÚ fondov, 2025)

Politikai és közigazgatási dimenziók

A NUTS 2 szint ugyanis közvetlenül kapcsolódik az **operatív programok irányító hatóságaihoz** is. Egy új régió létrehozása új intézményi struktúrát, monitoring-rendszert, valamint új regionális tanácsokat igényelne, ami legalább **3–5 évnyi adminisztratív átmenetet** vonna maga után – addig leállítanák az EU forrásokat. Ezt a Bizottság is figyelembe veszi: az **Európai Parlament 2020/2224 (INI) jelentése** külön felhívta a figyelmet arra, hogy a NUTS-változtatások „késleltethetik a programok végrehajtását és a merítési képességet akár 30 %-kal”. (Forrás: Európsky parlament – Správa o účinnosti politiky súdržnosti 2020/2224 (INI), 2020)

A szlovák önkormányzati szövetségek – különösen a **ZMOS** és **SK 8** – 2023-ban már elutasították azokat a javaslatokat, amelyek szerint a megyehatárokat átrajzolnák a régiók fejlettségi különbségeinek kiegyenlítésére. Érvelésük szerint a reform „destabilizálna mint sem kiegyenlítene”, mert a régiók identitása, a fejlesztési tervek folytonossága és a már meglévő projektportfóliók elvesznének. (Forrás: ZMOS – Stanovisko k územnej reforme, 2023)

Tanulságok más tagállamok példáiból

A 2016-os lengyel és a 2017-es magyar NUTS-átSOROLÁS megmutatta, hogy a változtatások **rövid távon statisztikai előnyt, hosszú távon bizonytalanságot** okoznak. Lengyelországban a Mazowieckie régió kettéválasztása (Varsó és a környező vidék szétválasztása)

átmenetileg növelte a forráslehívási lehetőségeket, de a programirányítás és az új intézményi rendszer beállítása három évig tartott. Magyarországon a Közép-Magyarországi régió kettéosztása (Budapest–Pest) 2021-től hasonló adminisztratív többletet eredményezett. E példák azt mutatják, hogy a NUTS-változtatás sosem csupán technikai kérdés, hanem **gazdasági-politikai újratervezés** is. (Forrás: European Court of Auditors – Special Report 22/2022 on Cohesion Implementation Delays)

Szlovákia esetében a legnagyobb kockázat a **stabilitás elvesztése** lenne.

A 2021–2027-es Partnerségi megállapodás már működő programjai – köztük a Program Slovensko, RE-PowerEU és a Just Transition Fund – jelenlegi NUTS 2 struktúrához igazodnak.

Ha a régiók határait 2027 előtt megváltoztatnák, az a következő programozási időszakra új indikátorrendszert, költségvetési újraosztást és többéves egyeztetést igényelne a Bizottsággal.

A **MIRRI SR** becslése szerint egy ilyen folyamat legalább **hároméves átmenetet jelentene Szlovákiában is és mintegy 60 millió eurós adminisztratív költséget** vonna maga után. (Forrás: MIRRI SR – Odhad administratívnych nákladov územných zmien, 2025)

Szlovákia esetében a legösszerűbb megoldás nem a régiók újrajrjolása, hanem a **meglévő NUTS-2 struktúra mellett a mikro-szintű (LAU 2) adatelemzés és célzott beavatkozás** erősítése. Így a fejlesztéspolitika megőrizheti a stabilitást, miközben pontosabban tud reagálni a Dél-Szlovákia és Kelet-Szlovákia közötti különbségekre – nagyobb hangsúlyt fektetve az SPR-ek (tervezési-statisztikai régió – strategicko-plánovacie regióny) forrásainak növelésére.

Új korszak küszöbén

A 2021–2027-es programozási időszak végéhez közeledve Szlovákia regionális fejlesztéspolitikája új korszak küszöbén áll. A NUTS-rendszer az elmúlt húsz évben megbízható alapot adott a forráselosztásnak, azonban a tapasztalatok egyértelműek: az ország területi egyenlőtlenségei nem csökkentek érdemben, a fejlettség térképe ma is erősen nyugat-kelet lejtésű.

A Eurostat 2025-ös előrejelzése szerint a pozsonyi régió továbbra is az EU 10 legfejlettebb régiója közé tartozik, miközben Kelet-Szlovákia a leggyengébb 15 között van.

Ezzel Szlovákia az egyetlen közép-európai ország, ahol a legfejlettebb és a legelmaradottabb régió közti különbség meghaladja a 150 százalékpontot az uniós GDP-átlaghoz viszonyítva. (Forrás: Eurostat – Regional convergence data 2025)

A MIRRI SR 2024-es elemzése szerint a problémák gyökere nem kizárólag gazdasági, hanem intézményi és kapacitásbeli. A gyengébb régiókban az önkormányzatok és fejlesztési szervezetek sokszor nem rendelkeznek elegendő szakmai háttérrel a pályázatok előkészítéséhez, menedzseléséhez és fenntartásához.

Ezért a 2028–2034-es ciklusban az egyik kulcstéma az lesz, hogyan lehet a regionális kompetenciákat és projekt-előkészítési kapacitásokat megerősíteni, hogy a források ne maradjanak kihasználatlanul. (Forrás: MIRRI SR – Kapacitná analýza pre nové programové obdobie, 2024)

A Partnerségi megállapodás 2021–2027 középtávú értékelése (interim report, 2025) megállapítja, hogy a jelenlegi rendszer előnye az átláthatóság, de hátránya a túlzott központosítás. A döntések jelentős része a fővárosi intézményrendszeren keresztül születik, míg a régiók szerepe a végrehajtásban korlátozott. A Bizottság javaslata ezért a következő időszakra a „dekoncentrált tervezés” megerősítése, amely lehetővé tenné, hogy a NUTS 2 régiók saját prioritásait a nemzeti stratégián belül alakítsák ki. (Forrás: European Commission – Mid-term review of Partnership Agreements 2025)

2028–2034-es fejlesztési ciklus lehetséges irányai

A 2028 után induló időszakban a területi kohézió három fő pillére köré épül:

1. Zöld gazdasági átmenet, különös tekintettel a klímaadaptációra, energiahatékonyságra és a vízviszszatartásra.
2. Digitális és tudásalapú régiók, ahol a cél a munkaerőpiac modernizálása és az oktatás–vállalkozás-kutatás hármásának összehangolása.
3. Szociális reziliencia, vagyis a társadalmi kohézió, elérhetőség és szociális infrastruktúra fejlesztése.

A Program Slovensko 2021–2027 e három tengely alapjait már lefektette, és az IFP (Pénzügypolitikai Intézet - Inštitút finančnej politiky) 2025-ös előrejelzése szerint a következő ciklusban Szlovákia kb. 13,8 milliárd eurónyi uniós támogatásra számíthat.

Ebből a NUTS 2 régiók fejlesztése továbbra is kulcsfontosságú marad, azonban az új ciklusban várhatóan nagyobb szerepet kapnak a mikroregionális és interregionális együttműködések, illetve a rural proofing elve – azaz minden fejlesztés területi hatásainak vizsgálata. (Forrás: IFP – Predbežná prognóza čerpania EÚ fondov 2028–2034, 2025)

A OECD 2025-ös értékelése szerint a szlovák fejlesztéspolitika jövőbeli sikerének kulcsa a helyi végrehajtás

erősítése. A jelentés hangsúlyozza, hogy „a fejlesztéspolitika nem lehet pusztán pénzelosztás, hanem közös tanulási és kapacitásépítési folyamat a kormány és az önkormányzatok között”. (Forrás: OECD – Regional Development Review of the Slovak Republic, 2025)

Stratégiai üzenet a jövőre nézve

A NUTS-rendszer tehát megmarad, de ártértékelődik a szerepe. A jövő regionális politikája nem a térképek átrajzolásáról, hanem a térségek közötti együttműködésről és tudásmegosztásról fog szólni. A sikeres régiók nem feltétlenül azok lesznek, amelyek több pénzt kapnak, hanem azok, amelyek hatékonyabban tudják felhasználni a forrásokat, és összekapcsolják az uniós támogatásokat a helyi stratégiákkal.

A 2028 utáni fejlesztési modell lényege az, hogy a NUTS csak keret, a valós felzárkózás a helyi szinten dől el – ott, ahol az önkormányzat, a vállalkozó és a közösség együtt határoz a jövőjéről.

Az önkormányzatok, mint fejlesztéspolitikai szereplők

Szlovákiában a helyi önkormányzatok a regionális fejlesztéspolitika **alapegységei**.

A Szlovák Nemzeti Tanács Tt. 369/1990. számú törvénye A községi Önkormányzatokról meghatározza, hogy az önkormányzat feladata nem csupán a közszolgáltatások biztosítása, hanem „a helyi közösség gazdasági, szociális és kulturális fejlődésének támogatása is” (§ 4 ods. 3).

Ez a meghatározás 2021 után új értelmet nyert: az EU-s fejlesztési források lehívásának sikeressége nagymértékben függ attól, hogy az önkormányzat képes-e **stratégiai fejlesztési szereplőként** fellépni, nem csupán adminisztratív végrehajtóként.

A **Partnerségi Megállapodás 2021–2027** világosan kijelöli az önkormányzatok szerepét a nemzeti fejlesztési rendszerben. A dokumentum szerint „a helyi önkormányzatok kulcsszerepet töltenek be a kohéziós politika céljainak elérésében, különösen a területi alapú megközelítés és a közösségi tervezés keretében” (Partnerská dohoda SR 2021–2027, Kap. 2.2.2). Ez a szerep három fő pillérre épül:

1. **Tervezés:** az önkormányzatoknak rendelkezniük kell egy Integrált településfejlesztési terv (integrovaný územný plánom rozvoja obce) dokumentummal, amely a Program Slovensko forrásaiból támogatható beavatkozásokat kijelöli.
2. **Partnerség:** kötelező a regionális és szakmai partnerekkel való együttműködés, beleértve a helyi akciócsoportokat (miestne akčné skupiny) és a civil szervezeteket.

3. **Végrehajtás és fenntartás:** az önkormányzat a projektek végső kedvezményezettje, felel a pénzügyi és jogi fenntarthatóságért is a projekt lezárása után.

A MIRRI SR 2024-es „Kézikönyv helyi önkormányzatok számára” (Manuál pre samosprávy) kiadványa kiemeli, hogy a települések sikeres szerepvállalásához elengedhetetlen a **projektek előkészítési kapacitásának erősítése – nem elég az adminisztratív kapacitás, szükséges a szakmai kapacitás bővítése is, hogy szakmai síkon a projekt csomagok meghatározásra kerüljenek.** A kisebb falvakban gyakran nincs megfelelő szaktudás a projekt ötletének megfogalmazására sem, de munkaerő az adminisztrációs feladatokhoz sem.

A MIRRI SR felmérése szerint a községek 42 %-a 2023-ban **nem rendelkezett teljes körű projektmenedzseri háttérrel, és 60 %-uk legalább egy beadott pályázatát formai hiba miatt utasították el.** (Forrás: MIRRI SR – Analýza administratívnych kapacít obcí 2024)

Az önkormányzatok és az uniós programok összefonódása

A 2014–2020-as időszakban az önkormányzatok főként az Integrált Regionális Operatív Program (*Integrovaný regionálny operačný program - IROP*) forrásaiból finanszírozták fejlesztéseiket.

Ez a program 2021 után beolvadt a **Program Slovensko** szerkezetébe, de a célja változatlan maradt: a helyi infrastruktúra, szociális szolgáltatások és a közösségi fejlesztések támogatása.

A Program Slovensko (kap. 5.1.2) az önkormányzatokat három kategóriába sorolja támogatási szint szerint:

- **Fejlett régiók önkormányzatai** – max. 50 % EU-támogatás,
- **Átmeneti régiók** – 60–70 %,
- **Kevésbé fejlett régiók** – akár 85–90 %.

Dél-Szlovákia önkormányzatai jellemzően a második és harmadik kategóriába esnek, így az uniós finanszírozás a legtöbb esetben meghaladja a projektérték 80 %-át.

Ennek ellenére a források merítése lassú: a **MIRRI SR 2025. februári jelentése** szerint az önkormányzati projektek átlagos végrehajtási ideje 31 hónap, ami 20 %-kal hosszabb az uniós átlagnál. (Forrás: MIRRI SR – Štvrťročná správa o implementácii, február 2025)

Az önkormányzatok szerepe a gazdasági és társadalmi konvergenciában

Az önkormányzatok nemcsak végrehajtók, hanem a társadalmi kohézió motorjai is.

A Partnerségi Megállapodás a települések számára olyan programokat támogat, amelyek növelik a foglalkoztatást, csökkentik a regionális elvándorlást és erősítik a közösségi szolgáltatásokat.

Ide tartoznak például:

- a helyi vállalkozások inkubációja (lokálne podnikateľské centrá),
- az oktatási infrastruktúra fejlesztése,
- a szociális és egészségügyi ellátás javítása,
- valamint a környezetvédelmi és vízgazdálkodási beavatkozások.

A települések gazdasági szerepe különösen felértékelődik a 2024-től induló **konszolidációs időszakban**. Az IFP előrejelzése szerint a központi költségvetés 2025–2028 között évente kb. 2,3 milliárd euróval csökkenő hazai fejlesztési forrásokkal számol, így az uniós támogatások váltak az önkormányzati beruházások fő motorjává. (Forrás: IFP – Fiskálna konsolidácia a územná samospráva, 2025)

A jövő önkormányzata tehát nemcsak „pályázó”, hanem **stratégiai fejlesztési partner** is, amelynek feladata a helyi közösség hosszú távú versenyképességének biztosítása, az energiatartótlanság, az innovációs együttműködések és a lakossági megtartóerő növelés – ezt a szemléletet kellene elsajátítani.

A forráslelítés gyakorlati akadályai és megoldási irányok

A Szlovák Köztársaság 2021–2027 közötti időszakra szóló Partnerségi Megállapodása több mint **12,6 milliárd euró uniós támogatást biztosít**, amelynek mintegy 45 %-át közvetlenül vagy közvetve az önkormányzatok hívhatják le. Ennek ellenére 2025 tavaszáig a lehívott összegek aránya nem érte el a 28 %-ot — ami az egyik legalacsonyabb

arány az Európai Unióban. (Forrás: MIRRI SR – Štvrťročná správa o implementácii, apríl 2025)

A **forráslehiás akadályai** többretegűek: intézményi, adminisztratív, pénzügyi és emberi erőforrás-beli tényezők is közrejátszanak, a polgármesterek alacsony képzettsége a fejlesztési politikáról.

Intézményi és szabályozási nehézségek

A Szlovák Köztársaság Legfelsőbb Ellenőrző Hivatala (NKÚ) 2024-es jelentése szerint az átlagos elbírálási idő egy önkormányzati beruházási projekt esetében 172 nap volt, ami háromszorosa az uniós irányelvekben javasolt 60 napos határidőnek. (Forrás: NKÚ SR – Správa o efektívnosti implementácie EÚ fondov, 2024)

További akadály, hogy a nemzeti szabályozás gyakran módosul: a 292/2014. sz. törvény az uniós alapokból származó hozzájárulásokról (Zákon č. 292/2014 Z. z. o príspevkoch z fondov EÚ) 2021 és 2024 között **tízszer** módosult. Ezek a módosítások főként az ellenőrzési és dokumentációs eljárásokat érintették, ami bizonytalanságot okozott a kedvezményezettek körében. (Forrás: Zbierka zákonov SR – konsolidované znenie č. 292/2014 Z. z., 2024)

Emberi erőforrás és kapacitás problémák

A kisebb önkormányzatok számára a legnagyobb kihívás a **szakemberhiány**. A MIRRI SR 2024-es felmérése szerint a 2000 lakos alatti községek 68 %-ában nincs főállású projektmenedzser vagy közbeszerzési felelős, és a polgármesterek több mint fele személyesen vesz részt a pályázati adminisztrációban – akik szintén javarészen nem vettek részt továbbképzéseken, emiatt fordul elő az, hogy a projektek adminisztratív hibák miatt meghiúsulnak.

A **regionális fejlesztési irodák (RRA-k)** létrehozása 2022-ben részben megoldást kínált, ám ezek hatékonysága erősen függ a megyei önkormányzatok együttműködésétől. Nyitra megye például jó gyakorlatot mutat: itt a megyei iroda tematikus work shopokat szervezett a települések számára, és közös pályázati tanácsadást biztosított a Program Slovensko-hoz. Más megyékben (különösen Kelet-Szlovákiában) a hálózat gyengébben működik, ami a források egyenlőtlen területi elosztásához vezetett. Kassa megye önkormányzatai 2025-ig az országos támogatási keret kevesebb mint 10 %-át hívták le, miközben a Nagyszombat és Pozsony megyék együtt közel 40 %-ot. (Forrás: MIRRI SR – Regionálne štatistiky implementácie 2025)

Pénzügyi és előfinanszírozási akadályok

A legtöbb község pénzügyi tartalékai korlátozottak, így az uniós projektek önrésztének biztosítása gyakran hitelfelvételt igényel. A Államkincstár 2025-ös adatai

szerint a 1500 lakos alatti községek 37 %-a legalább egy EU-projekt kapcsán **átmeneti likviditási hitelt** vett fel, amelynek kamatait a projekt költségvetése nem fedezi – ez a tapasztalat sok települést, vállalkozásokat elretteníti a pályázás gondolatától is. (Forrás: Štátna pokladnica SR – Úverové portfólio obcí, 2025)

A **késedelmes kifizetések** is komoly gondot okoznak: a MIRRI SR átlagosan 52 nap alatt teljesíti a kedvezményezettek kifizetési igényeit, ami 20 nappal haladja meg az uniós irányelv szerinti maximumot.

Partnerség – együttműködés az állam, a régiók és a helyi szereplők között

A 539/2008. sz. törvény a regionális fejlesztésről meghatározza, hogy a regionális fejlesztés csak partnerségi alapon valósulhat meg. A partnerség célja az, hogy az állami, regionális és helyi szereplők közösen tervezzék és koordinálják a fejlesztéseket.

A partnerség három szintje különíthető el:

1. Vertikális partnerség – az állam (MIRRI SR, megyék) és az önkormányzatok együttműködése. Ilyen például az a mechanizmus, ahol a megyei fejlesztési tanács értékeli a települési projektek illeszkedését a megyei stratégiához.
2. Horizontális partnerség – az önkormányzatok közötti együttműködés, például mikrorégiós társulások (*mikroregionálne združenia obcí*) formájában.
3. Tematikus partnerség – a civil szervezetek, vállalkozások, iskolák és kutatóintézetek bevonása a helyi fejlesztésekbe. Az OECD 2025-ös elemzése szerint azokban a járásokban, ahol a partnerségi projektek aránya meghaladta a 30 %-ot, a helyi foglalkoztatás növekedése kétszer gyorsabb volt, mint a nem partnerségi településeken. (Forrás: OECD – Local Governance Review: Slovakia, 2025)

Helyi stratégiai tervezés – az integrált megközelítés

A 2021–2027-es időszakban minden önkormányzat számára kötelezővé vált az Integrált Településfejlesztési Terv (*Integrovaný plán rozvoja obce*).

Ez a dokumentum a település hosszú távú vízióját, céljait és projektportfólióját tartalmazza, összhangban a Program Slovensko prioritásaival.

A MIRRI SR által kiadott 1/2023 számú Módszertani útmutató rögzíti, hogy a tervnek legalább az alábbi négy pillért kell lefednie:

1. Gazdasági fejlesztés és helyi foglalkoztatás
2. Környezeti fenntarthatóság és energiahatékonyság
3. Szociális és kulturális szolgáltatások
4. Közlekedési és digitális elérhetőség

A *Program Slovensko 2025*-ös félidős értékelése szerint az integrált tervezést bevezető önkormányzatok 1,6-szor több támogatott projektet valósítottak meg, mint azok, amelyek csak szektorális (pl. út- vagy óvoda-építési) célokra pályáztak. (Forrás: *MIRRI SR – Polčasové hodnotenie Programu Slovensko 2025*)

Az integrált tervezéshez kapcsolódóan a *Regionális fejlesztési ügynökségek (RRA)* és a *helyi akciócsoportok (MAS)* kulcsszereplőkké váltak.

A helyi akciócsoportok (LEADER/CLLD mechanizmus) elsősorban vidéki térségekben biztosítanak alulról jövő fejlesztési megközelítést, összehangolva az agrárpolitikai és regionális fejlesztési célokat.

A 2025-ös *IFP-elemzés* szerint a CLLD-keretben megvalósult projektek 72 %-a kis önkormányzatokhoz köthető, és ezekben a térségekben az uniós források felhasználási aránya átlagosan 10 százalékponttal magasabb, mint a nem integrált fejlesztési területeken. (Forrás: *IFP – Hodnotenie integrovaných územných prístupov, 2025*)

A kapacitásépítés és partnerség nem kiegészítő, hanem rendszerszintű feltétel a felzárkózáshoz. A sikeres önkormányzati fejlesztések alapja a stabil szakmai háttér, a horizontális együttműködés, és az a szemlélet, hogy a fejlesztés nemcsak infrastrukturális beruházás, hanem a közösségi bizalom és az önszerveződés formája is.

A jövő szlovák önkormányzata olyan szereplő lesz, amely képes a *NUTS 2* szintű fejlesztéspolitikai célokat a helyi valóságra lefordítani, miközben megőrzi pénzügyi stabilitását és demokratikus hitelességét.

A konszolidációhoz való hozzájárulás – hogyan segíthetnek az EU-források az állami pénzügyi stabilitásban

Az EU-támogatások fiskális jelentősége Szlovákiában

A *MIRRI SR* és az *Pénzügypolitikai Intézet (IFP)* közös elemzése (2024) szerint:

a 2021–2027-es időszakban Szlovákia 12,7 milliárd euró uniós támogatási kerettel rendelkezik, amely az éves GDP mintegy 2,8 %-át teszi ki. E források konszolidációs szempontból kettős szerepet játszanak:

1. közvetlen költségvetési bevételt jelentenek,
2. közvetett módon növelik az adó- és járulékbévételeket.

A 2021–2024 között lehívott források minden 1 eurója átlagosan 1,47 euró GDP-növekedést eredménye-

zett. E multiplikátorhatás különösen erős az építőiparban (+2,1x) és a megújuló energia szektorban (+1,8x).

A források visszatérülése az állami költségvetésbe

A jelentés szerint a legnagyobb költségvetési hozadékot az olyan projektek adják, amelyek hazai kivitelezőkkel és helyi beszállítói láncokkal valósulnak meg. Ha a projekt kivitelezés több mint 60 %-ban belföldi, az állam minden 1 euró uniós támogatás után 0,42 eurót szed be adók és járulékok formájában. (Forrás: *Ministerstvo financií SR – Správa o dlhodobej udržateľnosti, máj 2025, kap. 3.2*)

Az önkormányzati adósság csökkentése és a fiskális stabilitás

A *MIRRI SR – Tanulmány az uniós források hatásáról (2024)* című munkájában kimutatta, hogy az uniós támogatások 17 %-kal csökkentették az önkormányzati szektor átlagos eladósodottságát 2020-hoz képest.

Ezzel párhuzamosan a *Statisztikai Hivatal* adatai szerint az önkormányzatok által kifizetett kamatteher 2021–2025 között évi 11,3 millió euróval csökkent. A megtakarított pénzösszeg a legtöbb településnél a fenn tartási költségek és energiafogyasztás csökkentésén keresztül jött létre.

Az uniós források és az inflációs kapcsolata

Az Európai Unió forrásai a 2021–2027-es időszakban Szlovákia gazdaságának egyik legfontosabb növekedési motorját jelentik. A *Program Slovensko* és a *Helyreállítási és ellenállóképességi alap* együttesen mintegy **16 milliárd euró értékű támogatási és hitelkeretet** biztosítanak, ami a nemzeti beruházások több mint 40%-át fedezi.

E források jelentős hatást gyakorolnak a hazai keresletre, a foglalkoztatásra és a költségvetésre – és ezen keresztül az inflációs pályára is.

A Szlovák Nemzeti Bank (*NBS*) 2024-es **Economic and Monetary Developments** jelentése szerint a 2014–2020-as kohéziós ciklus lezárása során 2023 végén a kifizetések üteme átmenetileg megugrott, majd 2024-ben visszaesett. Az adatok azt mutatják, hogy a kifizetések gyorsulása átmenetileg **megnövelte a belföldi keresletet**, ami főként az építőiparban és az energetikai beruházásokban idézett elő **árnyomást** (NBS, 2024). A *Pénzügypolitikai Intézet (IFP)* 2025-ös **Makrogazdasági előrejelzés** elemzése megerősíti: a támogatási pénzek intenzív felhasználása 2022–2023-ban **0,3–0,5 százalékponttal** növelhette az éves inflációt, miközben a GDP-növekedéshez való hozzájárulásuk meghaladta az **1,2 százalékpontot**.

A *Stability Programme of the Slovak Republic 2024–2027* kiemeli, hogy a kohéziós és helyreállítási alapokból származó források felhasználása **időben koncentrált**, ami rövid távon keresleti túlfűtöttséget idézhet elő, ugyanakkor a projektek termelési szakaszba lépése után költségcsökkentő hatás érvényesül – különösen az energiahatékonysági és digitalizációs fejlesztések terén.

Ezt a megközelítést az *Európai Bizottság 2024. évi országspecifikus ajánlásai (Country Specific Recommendations)* is támogatják, amelyek felhívják a figyelmet a **strukturális források ütemes, többéves felhasználására**, elkerülve a túlzottan koncentrált beruházási hullámokat (Európai Bizottság, COM(2024) 603).

Az *OECD Economic Survey of Slovakia 2024* elemzése szerint az EU-támogatások alacsonyabb abszorpciója negatívan hatna a beruházásokra és a munkahelyteremtésre, míg a túl gyors lehívás **rövid távon inflációs nyomást** válthat ki az építőipari, energia- és szolgáltatási szektorban. Az OECD szerint a fenntartható ütemű felhasználás biztosítja, hogy a források hosszabb távon **termelékenységnövelő és árstabilizáló** szerepet töltsenek be (OECD, 2024).

A *Statisztikai Hivatal 2024. harmadik negyedéves építőipari statisztikái* megerősítik, hogy a beruházási szektor árindexe éves alapon **11,2%-kal** nőtt, amelyből mintegy **2–3 százalékpont** köthető közvetlenül az EU-forrásokból finanszírozott közberuházásokhoz. Ezzel szemben az energiahatékonysági projektek – például középületek hőtechnikai korszerűsítése – **a működési költségek csökkentése révén** a 2025 utáni időszakban **dezinflatorikus hatást** fejtenek ki (ŠÚ SR, 2024).

A *Szlovák Nemzeti Bank* inflációs modellje szerint a kormányzati és uniós beruházások kombinált hatása a **maginflációban kb. 0,4 százalékpontos** hozzájárulást eredményezett 2023–2024-ben, ám ez **időben korlátozott**, és a projektek befejezésével visszarendeződik (NBS, Monetary Policy Report, 2024. december). Az NBS a jövőbeli időszakra azt ajánlja, hogy az uniós kifizetések hatását a makrogazdasági prognózisokba **be kell építeni**, a fiskális politikának pedig **kompensációs eszközökkel** – például ideiglenes adókedvezményekkel vagy közbeszerzési időzítéssel – kell kezelnie az átmeneti árnyomást.

A *Eurostat HICP (Harmonised Index of Consumer Prices)* adatai szerint Szlovákiában az infláció 2023 első felében meghaladta a **12%-ot**, 2024 végére azonban **5% alá** csökkent, ami összhangban van az uniós dezinflációs trenddel.

Ez a környezet lehetőséget ad arra, hogy a következő évek uniós kifizetései **ne inflációs kockázatként**, hanem **növekedési lehetőségként** jelenjenek meg, ha az ütemezés és a szektorális célzás megfelelő.

Nyitra és Nagyszombat megye – fejlesztés statisztikai adatok alapján (társadalmi, gazdasági és környezetvédelmi szempontok)

A dél-szlovákiai régiók – különösen Nagyszombati kerület) és Nyitra megye – Szlovákia gazdasági és társadalmi szerkezetének különösen érzékeny, ám stratégiaileg kiemelt térségei. A térség mindkét megyéje az ország délnyugati részén, az európai közlekedési tengelyek és a magyar határ közvetlen szomszédságában helyezkedik el, amely meghatározza gazdasági integrációjukat, munkaerőpiaci helyzetüket és éghajlati sérülékenységüket is.

Társadalmi és demográfiai jellemzők

A *szlovák Statisztikai Hivatal (ŠÚ SR) 2024. évi demográfiai becslése* szerint **Nagyszombat megye lakossága** 2024 végén **567 200 fő**, míg **Nyitra megye népessége 666 800 fő** volt. Az elmúlt tíz évben mindkét megye enyhe, de ellentétes irányú trendet mutat: míg **Nagyszombat megye** népessége stagnálásból mérsékelt növekedésbe fordult, addig **Nyitra megye** továbbra is demográfiai csökkenést él át, különösen a periférikus járásokban, mint a **Lévai** és a **Komáromi járások** (ŠÚ SR, 2025).

A *2021-es Népszámlálás, házak és lakások összeírása (SODB 2021)* adatai szerint a **felsőfokú végzettségű lakosok aránya** Nagyszombat megyében 16,3%, míg Nyitra megyében 17,5% volt, szemben a Pozsonyi régió 27,4%-os arányával.

A megyei átlagon belül jelentős különbségek figyelhetők meg:

- **Nagyszombati járásban** a felsőfokú végzettségűek aránya meghaladja a 20%-ot,
- Míg a **dunaszerdahelyi és galántai járásokban** ez 12–14% között mozog,
- A **Nyitrai járás** hasonlóan a főváros közelségéből profitál,
- A **Lévai és az Érsekújvári járásokban** viszont a felsőfokú végzettségűek aránya 13–15% körüli (SODB 2021, ŠÚ SR DATAcube).

A fiatal korosztály (15–29 év) aránya 2024-ben Nagyszombat megyében 15,8%, Nyitra megyében pedig 14,6%, ami az országos átlagnál (15,2%) alacsonyabb, és jelzi az elvándorlás fokozódását a régiók déli részén.

A **természetes szaporodás** mindkét megyében negatív: Nagyszombat megye –1,2‰, Nyitra megye –2,4‰ (ŠÚ SR, Demografická správa 2024).

A **nemzetiségi összetétel** alapján a térség lakosságának jelentős része magyar nemzetiségű – a SODB 2021 szerint a **Dunaszerdahelyi járásban** 71%, a **Komáromi járásban** 63%, az **Érsekújvári járásban** 27%. Ezen járások kulturális és gazdasági kapcsolatai meghatározó szerepet játszanak a határ menti együttműködésekben, különösen az *Interreg VI-A Slovakia–Hungary* programban (MIRRI SR, 2023).

Gazdasági szerkezet és munkaerőpiaci helyzet

A két megye gazdasága összességében a nemzeti átlag felett teljesít, de belső aránytalanságokkal.

A Nagyszombati kerület az ipari szerkezetét tekintve **autóipari, elektrotechnikai és logisztikai központ**, ahol a **PSA Stellantis Trnava** és a beszállítói hálózat biztosítja a régió GDP-jének közel 30%-át.

A Nyitrai kerületben a **Jaguar Land Rover Nitra** megjelenése új lendületet adott, ugyanakkor a vidéki járásokban – különösen **Léva, Vágsellye, Érsekújvár** – az ipari diverzifikáció továbbra is gyenge, a KKV-szektor korlátozott termelékenységgel működik (IFP 2024).

A Szlovák Köztársaság Munkaügyi, Szociális és Családügyi Hivatalának (ÚPSVaR) 2025. júniusi adatai szerint:

- **Nagyszombat megye** munkanélküliségi rátája **3,5%**,
- **Nyitra megye** **4,4%**,
- míg az országos átlag **5,3%** volt (ÚPSVaR, Mesačné štatistiky 2025).

A legalacsonyabb ráta **Nagyszombati (2,8%)** és **Galántai (3,1%)** járásokban volt, míg a legmagasabb **Lévai (6,8%)** és **Komáromi (6,4%)** térségekben. A **legnehezebb munkaerő-piaci helyzet** a **mezőgazdasági orientációjú járásokban** (Komárom, Léva) tapasztalható, ahol a szezonális foglalkoztatás és a tartós munkanélküliség együtt van jelen.

Az *IFP Makrogazdasági előrejelzés 2025* szerint a dél-szlovákiai régiók a GDP 17%-át adják, de a beruházások mindössze 12%-a koncentrálódik ide.

Ez alátámasztja a **fejlesztéspolitikai prioritást**, miszerint a 2021–2027-es Program Slovensko egyik célja a regionális különbségek kiegyenlítése – amely külön fejezetben nevezi meg a **déli megyéket mint célterületet** (Partnerská dohoda SR 2021–2027).

Oktatás, humán tőke és innováció

A **felsőoktatási infrastruktúra** koncentráltága jelentős: a nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem és a szintén Nyitrán működő Szlovák Mezőgazdasági Egyetem a térség tudásközpontjai, de a **regionális innovációs potenciál** alacsony. A *RIS3 SK 2023* jelentés szerint a K+F kiadások Nagyszombat megyében a GDP 1,1%-át, Nyitra megyében 0,9%-át tették ki, szemben a pozsonyi 2,8%-kal. A K+F-alapok fő forrásai a *Program Slovensko 2021–2027*.

Az alap- és középfokú oktatásban mindkét megyében **jelentős a nemzetiségi iskolahálózat**: a *Statisztikai Hivatala összefoglaló jelentése 2024* szerint a magyar tannyelvű alapiskolák aránya Nagyszombat megyében 24%, Nyitra megyében 32%. A pedagógushiány a kisebb településeken fokozódik, az Oktatásügyi Minisztérium 2025-ös nyilvántartása alapján a magyar tannyelvű iskolákban átlagosan 15–20%-os tanárhiány mutatkozik a természettudományos és informatikai tantárgyaknál.

Az oktatás-gazdaság kapcsolata laza: a szakiskolákból kikerülő diákok 2024-ben mindössze **42%-a helyezkedett el saját szakmájában** (ŠÚ SR Pracovné miesta 2024), ami az országos 55%-os arány alatt marad. Ez a **munkaerőpiaci szegmentáció** egyik fő oka a régióban, különösen a mezőgazdasági és élelmiszeripari szektorokban, ahol a modern technológiai ismeretek hiánya gátolja a termelékenység növekedését.

Társadalmi kihívások és migrációs trendek

A *Statisztikai Hivatal Migrációs statisztikák 2024* szerint a dél-szlovákiai járásokból 2021–2024 között összesen **17 200 fő** költözött el az ország északi és nyugati megyéibe vagy külföldre.

A kivándorlás fő okai:

- alacsony bérszint (a régiós átlag nettó bér 2024-ben 987 EUR, szemben a pozsonyi 1 379 EUR-ral),
- szűk helyi munkalehetőségek,
- hiányzó magas hozzáadott értékű ágazatok.

A *Program Slovensko 2021–2027* külön fejezete, az 5. prioritás: Igazságos átmenet és társadalmi befogadás”, célzott intézkedéseket ír elő az elvándorlás mérséklésére, köztük a **lokális foglalkoztatási kezdeményezések** (LIA) és a **helyi akciócsoportok** (MAS) támogatását (MIRRI SR, 2024).

Klímváltozás és szárazsági kockázatok a dél-szlovákiai térségben

A dél-szlovákiai síkvidék – különösen a **Duna menti síkság**, amely Nagyszombat és Nyitra megye legnagyobb részét lefedi – Szlovákia **legmelegebb és legszárazabb** éghajlati övezete. A Szlovák Hidrometeorológiai Intézet (SHMÚ) hosszú távú mérései szerint az **átlagos évi hőmérséklet** 1961–1990 között 9,1 °C volt, míg a 1991–2020 közötti klímanormál már 10,2 °C. Ez +1,1 °C-os emelkedés, amely meghaladja az országos átlagot (+0,9 °C) (SHMÚ, *Klimatická správa* 2024).

A **2024-es nyár** az elmúlt évtized három legszárazabb periódusának egyike volt: az Intersucho Slovensko heti talajnedvesség-jelentése szerint július végén a **0–40 cm-es réteg vízhiánya a Jászlóapátszentmihály–Ógyalla–Érsekújvár** vonalban a „méréselt → erős aszály” kategóriába esett (SPEI < -1,5). Az **SPI-3 index** alapján az utolsó három hónap csapadékhiánya 40–60 mm volt, ami 20–30 %-kal kevesebb az éghajlati normánál (Intersucho 2024, SHMÚ sušový monitoring).

A **nyári extrémek gyakoribbá válása** a mezőgazdasági termelést közvetlenül érinti:

- A szlovák *Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Minisztérium* 2025-ös becslése szerint az **aszálykár** a mezőgazdasági területek 32 %-át érintette Nyitra és Komárom környékén, különösen a gabonafélék és kukorica esetében.
- Az **öntözött területek aránya** Nagyszombat megyében 2,7 %, Nyitra megyében 4,1 %, szemben az EU-átlag 10 %-ával (MPRV SR, *Správa o poľnohospodárstve* 2024).
- A *nyitrai Szlovák Mezőgazdasági Egyetem* kutatása (2023) szerint a hozamvesztés 2050-re akár 15–25 % lehet, ha a régió nem alkalmazkodik az öntözés, talajnedvesség-megőrzés és árnyékolás kombinált rendszereivel.

A klímaváltozás másik közvetlen hatása a **vízhiány és talajromlás**. Az Envirostratégia 2030 dokumentum a **Duna menti síkságot** (beleértve Galánta, Vágsellye és Galántai járásokat) a „magas rizikó” kategóriába sorolja. A felszín alatti vizek szintje 2000-hez képest 10–30 cm-rel csökkent, különösen a **Vág és Nyitra folyó mentén** (SHMÚ Hydrologická správa 2024).

A mezőgazdasági struktúra sérülékenysége és alkalmazkodás

A dél-szlovákiai mezőgazdaság szerkezete továbbra is **nagytáblás és monokultúrás**, a területhasználat 65 %-át gabonafélék és kukorica teszik ki.

Az aszály súlyosbítja az egyoldalú vetésszerkezetet, a talaj szervesanyag-tartalma folyamatosan csökken.

A *Nemzeti Mezőgazdasági és Élelmiszer nyilvántartás* szerint 2024-ben a talaj szerves C-tartalma a Nagyszombati kerületben átlagosan **1,4 %**, a Nyitrai kerületben **1,2 %**, míg az optimális érték 2 % felett lenne (NPPC 2024).

A *Környezetvédelmi Operatív Program (Operačný program Kvalita životného prostredia) 2014–2020* keretében több kísérleti projekt indult (pl. *Adaptácia na zmenu klímy v poľnohospodárstve*), de a 2021–2027-es *Program Slovensko* új **klíma-adaptációs tengelyt** hozott létre:

3.3. prioritás: Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és a kockázatmegelőzés javítása,

A régióban 2024-ig összesen 14 projekt kapott támogatást ebből a prioritásból, köztük:

- A *vízvizsztatartás revitalizációja a Galánta járásban* (2023–2025) – 1,9 millió €,
- *Zöld övezetek a nedvesség megtartása érdekében a Lévai régióban* (2024–2026) – 2,4 millió €,
- *Smart Irrigation - Okos Öntözés Komárom, kísérleti program* – 1,1 millió €, (Program Slovensko, *Zoznam schválených projektov* 2024).

Ezek a fejlesztések nemcsak az agrárium rezilienciáját növelik, hanem hozzájárulnak a **talaj- és vízgazdálkodás modernizációjához**, ami a mezőgazdasági KKV-k számára kulcs a 2027-ig tartó időszakban.

Gazdasági és társadalmi konszolidáció – az EU-források makrohatása

A *MIRRI SR* 2024-es elemzése szerint az EU-forrásokból finanszírozott projektek **átlagosan 24 %-ban visszaáramlanak** az államhoz adók, járulékok, közbeszerzési és konzorciumi visszaforgások formájában.

Ez azt jelenti, hogy **1 € uniós támogatásból kb. 0,24 € közvetetten a központi költségvetést erősíti**, ami a konszolidációs célok szempontjából nem elhanyagolható (*MIRRI SR, Analýza makroekonomických dopadov EŠIF 2021–2027*).

Az *Institute for Financial Policy (IFP)* számításai alapján a **Program Slovensko 2021–2027** teljes kerete 12,8 milliárd €, amelynek:

- 42 %-a irányul gazdasági növekedésre és foglalkoztatásra,
- 28 %-a zöld átmenetre,
- 14 %-a társadalmi befogadásra,
- a fennmaradó rész technikai segítségnyújtásra.

A dél-szlovákiai régiók ebből a forrásból a 2025-ös adatok szerint eddig **1,6 milliárd €-t** hasznosítottak, ami az országos keret 12,5 %-a.

A projektek többsége **infrastruktúra-, vízgazdálkodási-, és energetikai-hatékonysági** beruházás volt, a legnagyobb kedvezményezettek között:

- *Nyugat-szlovákiai Vízművek* (Nagyszombat) – 94 millió €,
- *Nyitra városa – Zöld városi övezetek* – 32 millió €,
- *Komárom Smart Energy District* - Intelligens Energia Körzet – 17 millió €, (Program Slovensko, *Register projektov EFRR 2025*).

Az elemzések azt mutatják, hogy a **zöld és energetikai fejlesztések** nemcsak rövid távú beruházások, hanem a költségvetési konszolidáció szempontjából is megtérülnek: a 2024-es *MIRRI elemzése* szerint minden **100 millió € beruházás 2800 új munkahelyet** hozott létre, és évi **12 millió €-val növelte** az adóbevételeket.

Felzárkózás és reziliencia

A dél-szlovákiai térség a 2025-ös mutatók alapján a stabilitás és a kihívások metszéspontján áll:

- **gazdasági növekedés** folytatódik, de területileg egyenlőtlen,
- **demográfiai fogyás és elvándorlás** tartós,
- **aszály és klímásérülékenység** fokozódik,
- ugyanakkor **projektrendszer-érettség és önkormányzati aktivitás** növekszik.

A jövőbeli fejlesztések hatékonysága azon múlik, hogy a *Program Slovensko* forrásai **valóban eléri-e a helyi vállalkozásokat és közösségeket és a statisztikai mutatók fejlesztésére koncentrálnak-e**. A **konszolidációs szempontból** is döntő, hogy az uniós pénzek ne „felülről lefelé” szűrődjenek le, hanem a régió saját gazdasági ökoszisztémáját erősítsék – mert a tartós felzárkózás csak **helyben képzett értékkel** érhető el – ez szintén önkormányzati önszorgalommal elérhető lenne – kérdéses, hogy erre az önkormányzati vezetők képesek-e.

Ajánlott fejlesztési csomagok a dél-szlovákiai felzárkózáshoz

A Nagyszombati kerület és Nyitra megye fejlesztési helyzete a 2025-ös mutatók alapján kettős képet mutat: gazdasági stabilitás, de strukturális lemaradás a humán erőforrásban és a környezeti alkalmazkodásban.

Az alábbi fejezet öt integrált projektcsomagot mutat be, amelyek a régió klíma-, gazdasági- és társadalmi kihívásaira adnak válaszokat.

Mindegyik csomag megfelel az *Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA)* és az *Európai Szociális Alap Plusz (ESZA+)* tematikus célkitűzéseinek, valamint illeszkedik a *Program Slovensko 2021–2027* 3., 4. és 5. prioritási tengelyéhez.

1. Zöld infrastruktúra és vízmegtartás – „Víz a vidéken” projektcsomag

Földrajzi fókusz: Galánta, Vágsellye, Dunaszerdahelyi és Komáromi járások (Nagyszombat és Nyitra megye)

Típus: Községi és mezőgazdasági vízviasszatartó rendszerek, természetes tájrehabilitáció

Probléma: A Duna menti-síkság az ország legszárazabb területe. Az Intersucho és az SHMÚ 2024-es adatai szerint a talajnedvesség hiánya júliusban több mint 50 mm volt. A vízlefolrás gyors, az öntözött területek aránya pedig mindössze 4 %.

Cél: A helyi víz körforgásának helyreállítása természet-közel megoldásokkal (NBS – Nature-Based Solutions).

Főbb tevékenységek:

- vízmegtartó mikro-tározók építése községi földeken (pl. Alsószerdahely, Nagymegyer és Dunamocs),
- mezőgazdasági árkok és csatornák rekonstrukciója természetes szűrőzónákkal,
- talajvíz-szintfigyelő hálózat kiépítése (Nyitrai és Galántai járás),
- települési szintű esővíz-gyűjtő és szürkevíz-hasznosító rendszerek.

Várható hatás:

- 2030-ig 2,8 millió m³ víz viasszatartása,
- 200 hektár új vizes élőhely,
- 150 hektár mezőgazdasági föld vízviasszatartó rendszerbe kapcsolva.

Finanszírozás: *Program Slovensko* – 3.3. prioritás: Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és kockázatmegelőzés, forrás: Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA).

Együttműködő szervek: SHMÚ, MŽP SR, megyei önkormányzatok.

Hivatkozás: Envirostratégia 2030, 3. fejezet; Program Slovensko 2024 éves jelentés.

2. Helyi gazdasági klaszterek és agrár-innovációs parkok – „Smart Agro Cluster”

Földrajzi fókusz: Nyitrai, Érsekújvári és Lévai járások (Nyitra megye)

Típus: regionális mezőgazdasági innováció és feldolgozóipar fejlesztése

Probléma: A dél-szlovákiai agrárium termelékenysége 30–40 %-kal alacsonyabb a nyugat-európai átlaghoz képest. A fiatal gazdák aránya a mezőgazdaságban 8 %, az uniós átlag 15 %.

Cél: Helyi hozzáadott értéket teremtő, innovációra épülő mezőgazdasági hálózatok létrehozása.

Főbb tevékenységek:

- mezőgazdasági startup-inkubátor létrehozása Nyitrán a Szlovák Mezőgazdasági Egyetem partnerségében,
- regionális feldolgozóüzemek (szárítás, préselés, csomagolás) kialakítása Léva és Surány térségében,
- digitális agráradat-központ létrehozása Nyitra megye koordinációjával,
- CO₂-megkötési tanúsítás (carbon credits) bevezetése a helyi termelőknek.

Várható hatás:

- 5 év alatt 300 új KKV,
- 1 800 munkahely,
- a mezőgazdasági feldolgozás arányának 20 %-ról 30 %-ra növekedése.

Finanszírozás: *Program Slovensko – 1.1. prioritás: Intelligens növekedés és innováció, kiegészítve a Horizont Európa és Interreg SK-HU forrásokkal.*

Hivatkozás: RIS3 SK 2023; MIRRI SR – Smart Specialisation Strategy; MPRV SR 2024 fejlesztési keret.

3. Községi energia és önkormányzati energetikai önellátás – „Energia Komárno”

Földrajzi fókusz: Komáromi járás, Érsekújvári járás, Galántai járás

Típus: helyi energiaközösségek és megújuló energiaforrások telepítése

Probléma: Az energiainport-függőség magas, a közintézmények energiaszámlája 2023–2024 között 60 %-kal nőtt. A helyi energiarendszerek nem integráltak, az energiatárolás fejletlen.

Cél: Községi tulajdonú megújuló energiatermelés létrehozása, amely csökkenti a költségvetési terheket és támogatja a zöld átállást.

Főbb tevékenységek:

- 1 MW-os napelemes rendszerek önkormányzati tulajdonban (pl. Komárom, Galánta, Ógyalla),
- energiatároló rendszerek telepítése az iskolák és szociális intézmények mellé,
- biometán-kísérleti projekt Levice járásban (mezőgazdasági melléktermékekből),
- energiatakarékos közvilágítási program (Nagyszombat, Nyitra, Vágsellye).

Várható hatás:

- 15 GWh/év megtermelt zöld energia,
- 4 000 tonna CO₂ kibocsátás-csökkentés,
- 10 %-os költségcsökkentés az önkormányzati intézményeknél.

Finanszírozás: *Program Slovensko – 2.1. prioritás: Zöld energia és alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság, továbbá RePowerEU és Modernizációs Alap.*

Hivatkozás: MŽP SR – Zelená transformácia 2024; Program Slovensko – projektlista 2025.

4. Oktatási- és ifjúsági kapacitásfejlesztés – „Maradj itthon” program

Földrajzi fókusz: Dunaszerdahely, Komárom, Érsekújvár, Galántai járások

Típus: szakoktatás, ifjúsági munka és vállalkozói kompetenciák fejlesztése

Probléma: A fiatalok 42 %-a nem talál munkát a saját szakmájában, az elvándorlás a 20–34 éves korosztályban a legmagasabb.

Cél: A helyi munkaerő megtartása és a fiatalok vállalkozói aktivitásának erősítése.

Főbb tevékenységek:

- duális képzési rendszerek bevezetése a régió szakiskoláiban (pl. Galánta, Léva, Nyitra),
- ifjúsági vállalkozói inkubátorok létrehozása a megyei székhelyeken,
- helyi ösztöndíjprogram „Dolgozz otthon” címmel a mezőgazdasági és technikai szakok hallgatóinak,
- középiskolák és vállalkozások együttműködési platformjai (EduBiz Alliance).

Várható hatás:

- 5 év alatt 25 %-kal csökkenő ifjúsági munkanélküliség,
- 400 új fiatal vállalkozó,
- 70 iskola és 150 vállalat közötti partnerség.

Finanszírozás: *Program Slovensko – 5.2 Prioritás: Társadalmi befogadás és esélyegyenlőség, kiegészítve ESZA+ és Interreg SK-HU Youth Lab forrásokkal.*

Hivatkozás: MIRRI SR – Program Slovensko 2024 implementačná správa; ZMOS – Štúdia regionálneho zamestnanosti 2024.

5. Digitális közszolgáltatások és önkormányzati modernizáció – „Smart Trnava-Nitra”

Földrajzi fókusz: Nagyszombat, Nyitra, Galánta, Galántai járások

Típus: e-önkormányzati rendszerek, nyílt adatintegráció, közösségi applikációk

Probléma: A kis- és közepes települések 60 %-ában nincs digitális ügyintézés; a közszolgáltatások töredezettek.

Cél: Egységes, átlátható digitális közigazgatás létrehozása, amely csökkenti az adminisztrációs terheket és növeli az átláthatóságot.

Főbb tevékenységek:

- e-self-service portál bevezetése 100 önkormányzatnál,
- „RegioData” térképes felület fejlesztése a helyi fejlesztések követésére,
- automatizált pályázatkezelő modul (AI-alapú támogatás-ellenőrzés),
- közösségi kommunikációs platformok integrálása (lakossági bejelentések, participáció).

Várható hatás:

- 500 000 lakos számára elérhető digitális szolgáltatás,
- 20 %-os ügyintézési időcsökkenés,
- 10 %-kal kevesebb adminisztratív hiba a pályázatokban.

Finanszírozás: *Program Slovensko – 6.1. prioritás: A közigazgatás digitális átalakítása*, forrás: ERFA + NextGenerationEU (digitális komponens). Hivatkozás: MIRRI SR – Digitálna stratégia 2030; *Správa o pokroku Programu Slovensko 2025*.

Kiegészítő horizontális projekt: „Zöld települések hálózata”

Cél: A fentieket integráló, megyehatárokon átnyúló kezdeményezés, amely a Nyitra–Nagyszombat–Győr–Moson–Sopron térségben közös klíma- és energia-adaptációs projekteket valósít meg.

Főbb elemek:

- közös aszály-figyelő és adatcsere-platform,
- hulladékgazdálkodási és biohulladék-feldolgozási partnerség,
- önkormányzati testvértelepülési beruházások (zöld parkok, víz-retenció, napelem-szerkezetek).

Finanszírozás: *Interreg VI-A SK-HU 2021–2027, Program Slovensko – 3. prioritás, Modernizációs Alap – közösségi projektek*.

Koordinátor: regionális fejlesztési ügynökségek, megyei önkormányzatok, magyar-szlovák civil partnerek.

Felhasznált irodalom, források

- **Partnerská dohoda Slovenskej republiky na programové obdobie 2021–2027.** Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, Bratislava, 2021.
- **Program Slovensko 2021–2027.** MIRRI SR, aktualizované 2024.
- **Envirostratégia 2030.** Ministerstvo životného prostredia SR, Bratislava, 2024.
- **RIS3 SK 2023 – Stratégia inteligentnej špecializácie Slovenskej republiky.** MIRRI SR, Bratislava, 2023.

- **MPRV SR – Správa o poľnohospodárstve a potravinárstve SR 2024.** Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Bratislava, 2024.
- **Štatistický úrad Slovenskej republiky – DATAcube, Demografická štatistika, Ekonomická aktivita obyvateľstva 2024.** Bratislava, 2024.
- **Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR – Mesačné štatistiky nezamestnanosti 2025.** Bratislava, 2025.
- **SHMÚ – Slovenský hydrometeorologický ústav: Klimatická správa 2024.** Bratislava, 2024.
- **Intersucho Slovensko – Monitoring sucha a pôdnej vlhkosti 2024.** SHMÚ & Mendelova univerzita Brno, 2024.
- **Nitriansky samosprávny kraj – Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja 2023–2030.** Nitra, 2023.
- **Trnavský samosprávny kraj – Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja 2023–2030.** Trnava, 2023.
- **ZMOS – Štúdia regionálneho zamestnanosti 2024.** Združenie miest a obcí Slovenska, Bratislava, 2024.
- **IFP SR – Makroekonomická prognóza 2025.** Inštitút finančnej politiky, Ministerstvo financií SR, Bratislava, 2025.
- **MIRRI SR – Implementačná správa Programu Slovensko 2024.** Bratislava, 2024.
- **MIRRI SR – Dashboard 2025: Stav implementácie operačných programov.** Bratislava, 2025.
- **Interreg VI-A Slovakia-Hungary Programme 2021–2027.** MIRRI SR & Miniszterelnökség Magyarországon, 2022.

Szerző: Bc. Pék Pál

A helyi televíziók szerepe és az önkormányzati ülések kérdése

Azt mondjuk a világ felgyorsult, és sok minden változik, van viszont, ami marad a régiben. 2018-ban foglalkoztunk már az Önkormányzati Szemlében a helyi sajtó szerepével, akkor a Gúta TV igazgatója kiemelte, hogy az önkormányzati ülések közvetítése miatt feljelentették őket, néhány évvel később ugyanezért a komáromi képviselő testület és a polgármester került a szlovák sajtó kereszttüzébe.

Térjünk vissza először a múltba, a 2018-as írásokban a helyi sajtó szerepéről azt írtuk a bevezetőben: „A média gyakran szerepel úgy, mint a hatalom negyedik ága. Mennyire igaz ez? És mennyire igaz ez településeinken? Talán minden polgármesterben, önmagára valamit adó önkormányzati képviselőben felmerül a kérdés: mennyire tudja befolyásolni egy közösség véleményét a helyi média, a lapok, a rádió, a TV? És mennyire tudja azt befolyásolni a közösségi média? Mennyire kell kihasználnia az önkormányzatoknak a közösségi hálókat (facebook, instagram) arra, hogy tájékoztassák a közvéleményt, vagy mennyire elégséges a helyi lapokban, vagy a község honlapján közölni az információkat a lakosokkal?” – azóta sokat változott a világ és a tájékoztatás mikéntje. Ma már minden községnek, városnak, polgármesternek van saját oldala a közösségi hálón, és

azt a lakosok tájékoztatására is használják, amolyan közösségi hírcsatornaként. Hogy ez jó vagy nem, majd az idő eldönti, ami biztos, hogy az információ áramlása felgyorsult, mellette azonban sajnos az álhírek terjedése is gyorsabb lett. De ha már említettük a közösségi médiát, az önkormányzatok gyakran a facebook-oldalakon közvetítik a képviselő testületi üléseket is, egyébként azokra hivatalosan nem vonatkozik a média törvény.

„A nyilvánosság tájékoztatása az elsődleges feladata a helyi sajtónak, melynek jelentősége a szakértők szerint egyre erősödik. Az önkormányzatok nagy része nyomtatott lap segítségével is informálja a lakosait a község eseményeiről, a legfontosabb önkormányzati döntésekről, határozatokról fejlesztésekről, esetlegesen a fennálló nehézségekről. (...) Azért is fontos a helyi lapok kiadása, és a megfelelő tájékoztatás. mert a lakosok többsége nem tudja, miről szól az önkormányzat munkája. (...) Függetlennek kell lennie, tehát nem megengedhető, hogy polgármester és a képviselők elsődlegesen saját maguk reklámozására, propagálására használják. Az eredményeket közölni kell, de mérleget is kell vonni, tehát a kudarcokról is beszélni kell, ettől lesz hitelesebb a kommunikációnk. Helyt kell kapnia a lapban az ellenzéki véleményeknek is (amennyiben előfordul ilyen a testületben.)”

Televíziók

Sok városban és falun létezik helyi televízió is. 2018-ban, amikor az Önkormányzati Szemle a helyi médiával is foglalkozott a Gúta TV működését mutattuk be, már akkor is szóba került a kétnyelvűség kérdése. Hét évvel ezelőtt, az akkori TV igazgató, Forgács Attila a kétnyelvűséggel kapcsolatban kifejtette: „egy bemondó helyett kettőt kell alkalmaznunk. Magának a munkának a tempója is sokkal feszítettebb, illetve több a munka egy-egy anyaggal, adással. A fordítás miatt sokkal korábban kell elkészülnie az adásnak, mint ha nem kéne fordítani. A szöveggel a bemondóknak is ismerkedniük kell, hogy rendesen fel tudják mondani, és akkor most csak a hírekről, a néhány perces interjúkról, riportokról beszéltem.

A legnehezebb az önkormányzati ülések közvetítése, mert nekünk az egyik termékünk az ülés sugárzása, ami nem ritkán 6-8 órát is jelent. Mire 6-8 órányi szöveget valaki lefordít, rengeteg idő, hiszen az akár 180-200 oldalnyi szöveg is lehet, de az anyagi vonzata is óriási. Ezért azt a megoldást találtuk megfelelőnek, hogy egy szinkrontolmáccsal dolgozunk, akihez hétfőn az ülés után eljut az anyag, és szerda reggelre egy alámondásos fordítást készít róla, ez a legegyszerűbb, gyors és effektív, betartjuk a törvényt is, így az ülés utáni szerdán adásba is kerül. Tudni kell, hogy ilyen 2016-ig nem volt, valójában addig törvénytörés kerütek adásba az önkormányzati ülések. Többször figyelmeztették is a Gúta TV-t emiatt, mikor én lettem az igazgató ezzel a problémával is szembe kellett néznem. A televíziókat monitorozza a frekvencia tanács, tehát fontos odafigyelni, hogy minden rendben legyen. Viszont történt ellenünk egy feljelentés ebben az ügyben, a vizsgálat során megállapították, hogy az önkormányzati ülések törvényellenesen kerülnek adásba, ezért sürgősen megoldást kellett találni. Azt gondolom, ha össze kéne hasonlítani más települések adataival az önkormányzati ülések közvetítésének minőségét, nyugodtan tanulhatnak tőlünk.”

Nemrégiben pedig a komáromi önkormányzati ülés miatt került terítékre a téma, igaz, a komáromiak esetében nem a városi televízió közvetítette az adást. Mindezesetre utána jártunk néhány televízió csatornánál, hogy működnek a „dolgok”

Háttér: komáromi önkormányzati ülések

A Pluska újságírója hosszú írásában foglalkozik a témával, hogy milyen nyelven kéne beszélnie az önkormányzati képviselőknek a komáromi testületi ülésen. Több komáromi lakos is megszólal az összeállításban,

érdekes, hogy olyan polgárral nem találkozott, aki elégedett lett volna...

„Komárom néhány lakosa évek óta várja, hogy a városi képviselőtestület ülései államnyelven folyjanak, és ne csak magyarul, ahogy az ott szokás. Ezért több lakos is megkeresett minket azzal a kérdéssel, hogy végre lehetne-e tenni valamit ez ügyben. Mi magunk is kipróbáltuk, és tájékoztattuk róla a Kulturális Minisztériumot is.

A komáromi szlovák nemzetiségű lakosok, akik a Szlovák Köztársaság Statisztikai Hivatala szerint a lakosság 31,2%-át teszik ki, évek óta nem tudnak még szlovák nyelvű fordítást sem kapni a városi képviselőtestület üléseiről. A szlovákok több mint egyharmada szó szerint ki van zárva a város közéletéből.” – írja cikkében a hírportál újságírója. Majd felteszi a kérdést, vajon miért szorítja háttérbe a komáromi városvezetés a szlovákokat? A feltett kérdésre pedig választ is megpróbált találni, igaz, kicsit egyoldalúan tette. „Maguknak a komáromi lakosoknak is, akiknek anyanyelve a szlovák, problémájuk van a városi képviselőtestület magyar nyelvű tanácskozásaival. És egyáltalán nem kevés van belőlük. A Szlovák Köztársaság Statisztikai Hivatalának szóvivője, Jana Morháčová szerint 2023. december 31-én Komárom városában 32 114 lakos élt. Közülük 17 544 magyar és 10 022 szlovák nemzetiségű volt.” Ezután a felvetés után szólított meg olyan komáromi lakosokat, akik érdeklődnének a közügyek iránt, de nem tehetik meg, mert nem értik miről beszélnek a képviselő a testületi ülésen.

A szerző több talált olyan lakost, aki úgy költözött Komáromba, ezért nem érti a helyzetet, Lucia például kifejtette: ahonnan származik a városi hivatal alkalmazottja volt, szeretett volna részt venni a komáromi testületi üléseken is, de a megtudta, hogy magyarul tanácskoznak a képviselők. Szerinte ez óriási probléma, mert ő nem beszél magyarul, és felteszi a kérdést, neki miért kell azt megtanulnia, Szlovákiában hogy teljes értékű polgár lehessen. A szerző olyan lakost is talált, Ádámot, aki ugyan magyar alapiskolában tanult, de „Annak ellenére, hogy szóban és írásban is magyarul beszélek, a szlovák az államnyelv.” – idézi őt a szerző.

A Pluska újságírója cikkében arra is kitért, hogy „Komárom polgármestere kereken megtagadta a szlovák nyelvű ülés megtartását!” A zszurnalizta tolmácsolást kért a komáromi városi képviselőtestület 11. ülése előtt, mivel részt akart venni azon. Akkor Banai Tóth Pál tolmácsolt neki, de valójában ő nem tolmács, hanem Dunamocs község polgármestere. Ráadásul a Szlovák Köztársaság Igazságügyi Minisztériumának (MS SR) álláspontja is azt mutatja, hogy Banai Tóth Pál soha nem volt tolmács. – kifogásolta a szerző.

„Bárki, aki tolmácsolási igényt fogalmaz meg a városi képviselő-testület ülésén, kérheti, hogy az ülést szlovákul vagy tolmácsolással tartsák” – válaszolta akkoriban szerkesztőnek Anna Szabóová a polgármesteri hivatalból. Így kérte, hogy a városi nyilvános ülést az államnyelvről szóló törvény értelmében szlovákul tartsák. Komárom polgármestere, Keszegh Béla azonban kereken megtagadta, hogy aláírja szerkesztőnk írásbeli kérelmét, a városi képviselőtestületi ülése előtt, amely az ülést szlovák nyelvű megtartására irányult. A tanácsülés előtt csak annyit mondott a képviselőnek, hogy a Pluska szerkesztője kérte ezt, de még szavazásra sem bocsátotta a kérdést. Közvetlenül az ülése előtt a polgármester felkérte a teremben tartózkodó városi rendőrfőnököt, Alexander Tóthot, hogy fordítsa le a szerkesztőnek, amire szüksége van. Kérdéses azonban, hogy a magyar nyelvű ülésből honnan tudhatta volna meg, ami fontos neki, hogy a városi rendőrfőnök lefordíthassa neki.

A szerkesztő azonban elutasította ezt az ajánlatot, mondván, hogy a városi rendőrfőnök nem hivatalos tolmács.

Komárom városa törvényt sértett! – állapítja meg a cikk írója. >>Ugyanis a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma szerint Keszegh Béla polgármester megsértette a törvényt: „Ha a városi képviselőtestület nyilvános ülésén jelen volt egy olyan szlovák állampolgár, aki nem értett egyet a kisebbségi nyelven tartott nyilvános üléssel, és egyet nem értését fejezte ki a szavazás során arról, hogy a 2. § 1. bekezdése szerinti közigazgatási szerv ülése megtartható-e kisebbségi nyelven, akkor az ilyen ülést államnyelven kellett volna megtartani, a fenti körülmények között a kisebbségi nyelven tartott üléssel a testület megsértette az Államnyelvről szóló törvény 3. § (2) bekezdésének b) pontját” – mutatott rá Petra Bačinská, a Kommunikációs Osztály igazgatója.

A nemzeti kisebbségek nyelveinek használatáról szóló 184/1999. sz. törvény 3. §-ának 1. bekezdése így szól: „A községi közigazgatási szerv ülése a 2. § 1. bekezdése értelmében a kisebbség nyelvén is megtartható, ha ehhez minden jelenlévő hozzájárul.” Az újságíró azonban a szavazás során nem fejezhette ki egyet nem értését a nyilvános üléssel kapcsolatban, mivel Keszegh Béla polgármester még csak szavazásra sem bocsátotta a kérdést, a mérvadó döntést maga hozta meg.

„A fentiekre tekintettel továbbá úgy véljük, hogy ilyen esetben a tolmácsolás biztosításának kérdése irreleváns, ha egy ilyen ülést államnyelven kellene

megtartani” – folytatta Bačinská. „Úgy véljük, hogy a nyilvános városi képviselő testületi ülésen, ahol akár egy résztvevő is kisebbségi nyelvet használt, az önkormányzatnak tolmácsolást kell biztosítania, amelyet a polgár szerint az önkormányzat (polgármester) a városi rendőrség vezetője személyében biztosított, de a polgár ezt megtagadta.”

„Úgy véljük, hogy a felajánlott tolmácsolási forma állampolgár általi megtagadása nem indokolja az önkormányzat ezen jogi kötelezettségének elmulasztását” – mutat rá azonban Bačinská.

Szankciókkal sújtható-e Komárom városa?

Az államnyelvről szóló törvény 9a. §-ának (1) bekezdése alapján valóban szankcionálható, amit Petra Bačinská megerősített nekünk. „Ha a Kulturális Minisztérium a jelen törvény hatálya alá tartozó kötelezettségek megsértését állapítja meg, és ha az a nyilvánosságnak szánt közigazgatási információkról vagy a Szlovák Köztársaság állampolgárainak életét, egészségét, biztonságát vagy vagyonát fenyegető veszélyről szóló információkról szól, és írásbeli figyelmeztetés után sem szüntetik meg a jogellenes helyzetet a meghatározott

határidőn belül, vagy a feltárt hiányosságokat nem javítják ki. „Ha a meghatározott határidőn belül hiányosságok merülnek fel, a Kulturális Minisztérium bírságot szabhat ki...” 50-től 2500 euróig” – zárta Bačinská.

Ahogy azt a Szlovák Köztársaság Kormánya Nemzeti Kisebbségek Meghatalmazottjának Hivatala titkárságának vezetője, Kovács Zoltán megerősítette nekünk, az önkormányzat bárkit igénybe vehet tolmácsolásra, aki beszéli a nemzeti kisebbség nyelvét. „A községi hivatalból is tud valaki tolmácsolni, nem kell hivatalos tolmácsnak lennie, ez nincs benne a törvényben.”

Kovács Zoltán azt is megerősítette nekünk, hogy azaz, hogy nem teljesítették a szerkesztőnk kérését, miszerint a városi tanács ülését szlovák nyelven folytassák, megsértették az államnyelvről szóló törvényt, de egy lélegzettel hozzátette: „A második bekezdés azonban kimondja, hogy senki sem korlátozhatja a képviselőt abban, hogy anyanyelvén beszéljen.”

Úgy tűnik, még hivatalos helyekről sem tudják egyértelműen megmondani, hogy mikor és milyen mértékben kell az államnyelvet használni egy nyilvános ülésen. << - szól a cikk.

Nyelvtörvény és a testületi ülések közvetítése

Mi is megkerestük kérdésünkkel a kulturális tárcát, ahonnét meg is érkezett a válasz. Arra voltunk kíváncsiak, milyen módon és hogyan lehet közzétenni a testületi üléseken készült felvételeket, igaz, a komáromi esettel foglalkozó írás, tavalyról még nem feszegette a közvetítés kérdését, később azonban ez is szóba került. Komárom városának testületi ülésén készült felvételek hogyan és milyen módon kerülhetnek ki az éterbe.

A Szlovák Köztársaság államnyelvről szóló jelenlegi törvény nem foglalkozik konkrétan az állami szervek, helyi önkormányzati szervek vagy más közigazgatási szervek üléseiről készült közzétett audiovizuális felvételek fordításának kötelezettségével. Azonban, ha egy városi tanács üléséről audiovizuális felvétel készül, és azt később közzéteszik vagy a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszik, ez a felvétel a nyilvánosság tájékoztatását szolgálja, azaz a nyilvánosságnak szánt információ, ezért az ilyen közzétett audiovizuális felvételre az államnyelv törvény 3. §-ának c) pontja és a nemzeti kisebbségek nyelveinek használatáról szóló 184/1999. sz. törvény 3. §-ának (4) bekezdése rendelkezései vonatkoznak, és a közzétett audiovizuális felvételnek teljes egészében államnyelven is hozzáférhetőnek kell lennie a nyilvánosság számá-

ra.- szól a válasz, amelyet Petra Bačinská, a kulturális minisztérium Kommunikációs Osztályának igazgatója fogalmazott meg.

Nézzük pontosan ez mit fogalmaz meg:

Az államnyelv törvény 3. §-ának c) pontja

„Államnyelven c) vezetik az összes hivatali ügyiratot (anyakönyvek, jegyzőkönyvek, határozatok, statisztikák, nyilvántartások, mérleg, hivatalos feljegyzések, nyilvánosságnak szóló tájékoztatás stb.), valamint az egyházaknak és vallási közösségeknek a nyilvánosságnak szánt ügyiratait; ez nem érinti a nemzeti kisebbségek nyelveinek külön előírás szerinti használatát.

És a nemzeti kisebbségek nyelveinek használatáról szóló 184/1999. sz. törvény 3. §-ának (4) bekezdése

(4) A hivatali ügyvitelt, különösen a jegyzőkönyvet, határozatokat, statisztikákat, nyilvántartásokat, mérlegeket, a nyilvánosságnak szánt információkat és az egyházak, illetve vallási közösségek nyilvánosságának szánt ügyvitelét, az anyakönyvvezetésen kívül, a 2. § (1) bekezdés szerinti községben az államnyelv mellett 3a) kisebbségi nyelven is lehet vezetni.

Báčinská azt is közölte, hogy a Kulturális Minisztérium levelet intézett a polgármesterhez, amelyben kérte, hogy a komáromi városi testületi ülésekről készült közzétett audiovizuális felvételek feleljenek meg az államnyelvi törvénynek. Az audiovizuális felvételek időtartamára tekintettel a Kulturális Minisztérium elfogadta annak lehetőségét, hogy az államnyelvre történő tolmácsolást államnyelvi feliratokkal helyettesítsék a közzétett audiovizuális felvételekben. Erre viszont Komárom város polgármestere levélben tájékoztatta a Kulturális Minisztériumot: „Komárom városa, miután felmérte az összes körülményt, figyelembe véve a város jelenlegi kedvezőtlen pénzügyi helyzetét és a meglévő technikai lehetőségeket, felismerve, hogy az átláthatóság szempontjából ez negatív megoldást jelent, úgy döntött, hogy a jelenlegi helyzet orvoslásaként semmilyen módon nem teszi közzé a Városi Tanács üléseiről készült audiovizuális felvételeket.” Ezek után kíváncsiak voltunk arra is, hogyan vélekednek a minisztériumban a transzparenciáról, szerintük: „Ami az átláthatóságot illeti, egyetlen törvény sem írja elő a helyi önkormányzatok számára audiovizuális felvételek készítésére vonatkozó kötelezettséget. Ha azonban egy helyi önkormányzat úgy dönt, hogy audiovizuális felvételeket tesz közzé, azt az államnyelvi törvénynek megfelelően kell megtennie, hogy minden állampolgár hozzáférhessen a tartalomhoz – függetlenül a nemzeti kisebbség nyelvének ismeretétől.”

Kíváncsiak voltunk a média tanács véleményére is, illetve arra, milyen lehetőségei vannak az önkormányzatoknak, esetleg a szerkesztőségeknek, milyen platformra milyen szabály vonatkozik. médiaszolgáltató-sokról szóló törvény értelmében a műsorszolgáltató köteles biztosítani az államnyelv, a nemzeti kisebbségek nyelveinek és más nyelvek használatát a külön előírásoknak megfelelően a műsorok és a programszolgáltatás egyéb elemeinek sugárzásakor, de mi vonatkozik a YouTube-on megjelenített tartalomra vagy a közösségi hálózatokon megjelenő tartalomra? – kérdeztük.

„Az Ön által említett törvényidézet a műsorszórásra vonatkozik. A YouTube-on vagy közösségi oldalakon elhelyezett videók, amelyeket a felhasználó bármikor lejátszhat, nem műsorszórásnak minősülnek; ez első sorban igény szerinti audiovizuális médiaszolgáltatás (AVMS) nyújtása. Az AVMS-szolgáltatókra nem vonatkozik az idézett kötelezettség.” – vagyis rájuk nem vonatkozik hivatalosan a szabály.

Helyi televíziók

Komárom

Kérdéseinkkel felkerestünk néhány, televíziós műsorszolgáltatási engedéllyel bíró szerkesztőséget, azokat, amelyeknél az adás nyelve a szlovák és a magyar. Mivel a történet Komáromból indult ki, a Komáromi Városi Televízió bemutatásával kezdjük, Czékus Pétertől a COM-Média Kft ügyvezető igazgatójától megtudtuk:

A Komáromi Városi Televízió sosem sugározta, sem élőben, sem felvételtől a Komáromi Városi Képviselő-testület üléseit. Ezt a város oldotta meg úgy, hogy az egy általa létrehozott youtube csatornán közvetítette az előadást, melynek elkészítésében sem műszaki, sem humán erőforrásokkal nem vettünk részt. Készítünk viszont szerkesztett 3-5 perces anyagokat a testület ülésén hozott fontosabb döntésekről pl. 50 ezer eurót hagytak jóvá útfelújításra, ismertté váltak az idej sporttámogatások stb.

A Komáromi Városi Televízió hente egy alkalommal jelentkezik egy félórás magazinmússorral, a Komáromi Magazin /szlovák megfelelője Komárňanský magazin/, amely lényegében híradások, tudósítások formájában foglalja össze a Komárom városá-

ban történt közéleti, kulturális és sporteseményeket. Magazinmússorunkat egy héten keresztül, az új adás premierjéig a nap 24 órájában sugározzuk. Minden egész órában a szlovák nyelvű, majd félóra elteltével a magyar nyelvű magazin kerül adásba. A két magazin tartalmilag ugyanaz csak nyelvezetében különbözik. A más nyelven megszólalókat dabingoljuk, tehát beolvassuk a nyilatkozó szövegét.

Arra is kíváncsiak voltunk, van-e meghatározott arány, hány százalék a magyar és mennyi a szlovák része a műsornak.

Ha ez a kérdés a műsoridőre vonatkozik, akkor fele-fele az arány, ugyanis a magyar és a szlovák nyelvű magazin is harminc perces. Ha a tartalmi részre, akkor ott elég nehéz százalékos részt mondani, ugyanis az önkormányzati, közéleti témák mindkét nemzetrészt érintik. A kulturális, közéleti események mindegyikét sem lehet kategorizálni például a Komárom gyerkőcfesztiválon ugyanúgy részt vesznek magyar és szlovák családok is, viszont a fellépőkből kiindulva első ránézésre magyar rendezvénynek tűnik. Ami valamilyen szinten igaz is. Talán a kimondottan magyar vagy szlovák nyelvű kulturális események pl. Jókai Színház vagy a Slovenski rebeli társulat előadásai, nemzeti ünnepekről szóló tudósítások tekinthetők szintisza magyar vagy szlovák eseménynek, de ott is akadnak átfedések. Százalékosan kifejezve magazinmússorunk 70-80 százaléka mindkét nemzetrészt megszólítja.

Rákérdeztünk, hogy lehet-e tudni, mennyivel kerül többbe az adás gyártása az miatt, hogy valamilyen formában két nyelven kell az adásnak lemennie.

A kétnyelvűsítés /sosem számoltunk utána/ egy kis túlzással duplájára növeli a költségeket, de maradjunk a realisabb 70-80 százaléknál. A Komáromi Városi Televíziót a COM-Média Kft működteti, melynek 100 százalékos tulajdonosa Komárom Városa. A költségvetés 90 százalékát az önkormányzat biztosítja, a fennmaradó

részt a reklámbevételekből fedezzük. Mivel városi, önkormányzati tulajdonú kft-ről van szó, így a pályázaton nem vehetünk részt és nem részesülhetünk ilyen jellegű támogatásban.

Mivel tudjuk, hogy nem egyszerű a sajtótermékek működtetése a forrásokra, munkatársakra is rákérdeztünk.

Nehézségek akadnak, elsősorban anyagi jellegűek, tehát a működéshez szükséges anyagiak előteremtése. A COM-Média Kft ugyanis nemcsak a Komáromi Városi Televíziót működteti, hanem a Komáromi Lapok című városi havilap kiadója is és a comorra.sk weboldal működtetője is. A szerkesztőség minimális létszámmal működik, főállásban csak egy, csökkentett, hat órás munkaidőben lévő szerkesztőségi titkár van, egy főállású vezető szerkesztő a televíziót vezeti, van még egy személyben a havilap főszerkesztője, a weboldal kezelője és a társaság ügyvezető igazgatója, valamint pár órás munkaidőben egy könyvelő és egy takarítónő. A szükséges többi munkát /gyártás, operatőri munkák, vágás, bemondók, beolvasások stb./ külső munkatársakkal oldjuk meg. A jövő az önkormányzat döntésétől függ, hogy mennyiben kívánja megtartani és fejleszteni a médiális kommunikációt, a polgárok tájékoztatásának ezen hagyományos formáit /tv és újság/ vagy inkább haladva a mostani trendekkel a szociális hálón és a közösségi oldalakon, médiákon igyekszik ezt megtenni.

Gúta

A már említett Gúta TV-nél évek óta, (emlékeztetőül, 2016-ban érkezett a feljelentés az önkormányzati ülések egy – magyar – nyelvű közvetítése miatt) sugározzák a testületi üléseket, Kurkó Gyula a Gúta TV Kft ügyvezető igazgatója arról tájékoztatott minket, hogy „Élőben közvetítjük az üléseket a Gúta TV Facebook-oldalán, majd néhány nappal később szlovák szinkronnal a TV adásában, majd a YouTube csatornánkon is meg lehet tekinteni.” Tapasztalataik szerint elég sokan követik az önkormányzati közvetítéseket. „A Facebookon és a YouTube-on látható, hogy hányan kíváncsiak az ülésekre.”

A fordításokkal kapcsolatban Kurkó Gyula szerint változó, hogy milyen költségekkel jár, „hiszen az adott adásban lévő szöveg mennyiségétől függ, de A.I. programokkal ezt csökkenteni kívánjuk a jövőben.” A Gúta TV Kft. önkormányzati, városi televízió, költségvetésének nagy részét így a várostól kapja, de hirdetésekben és fizetett podcastból is van bevétele. A Gúta TV-ben a két bemondó szlovákul és magyarul olvassa be a híreket, a beszélgetések, riportok nagy része magyarul hangzik

el, szlovák felirattal, vagy fordítva: a szlovák szöveg alatt magyar felirat olvasható.

A kisvárosi televíziója is küzd, kevés a munkatárs, szűkösek a keretek, „Számos nehézséggel találkozunk, amit a kollégák kreativitásával legyűrünk. A mai világban szerintem arra lehetünk a legbüszkébbek, hogy objektív és megbízható médiumként tartanak számon minket. – fogalmazott az igazgató.

A 2005 óta működő televízió a város eseményeiről, mindennapjairól számol be „ugyanúgy, mint más televíziók, eseményekre járunk, forgatunk, interjút készítünk, műsorokat készítünk, kisfilmeket készítünk, stb. – foglalta össze a napi tevékenységet Kurkó, aki szerint: „Megújulni, változni, haladni a korral mindig lehet. A televíziózás, mint média műfaj az egész világon komoly változást él meg. Hamarosan teljesen az online térben fog áttevődni, emellett a különböző szociális média platformok (TikTok, Instagram) új szerkesztési elveket, műfajokat hoznak létre. Ezekből is meríteni kell, ha minél szélesebb réteghez szeretnénk eljutni, ami célunk.

A stáb minimális, 2 bemondó, 2 operatőr, az egyik ebből, szerkeszt és minden mást is csinál. Van még egy vágó-szerkesztőnk, de magam is szerkesztek, szöveget írok, de ha kell: kamerázok, műsort vezetek, és mindent, amit éppen kell.”

Dunaszerdahely

A dunaszerdahelyi televízió főszerkesztőjétől Bíró Évától megtudtuk: „A Dunaszerdahelyi Városi Televízió hetente je-

lentkezik új adással. Fél órás magyar és fél órás szlovák műsor van. A szlovák műsor a magyar pontos megfelelője. A szlovák verzióban a bemondót leszámítva, aki szlovákul beszél, mindent feliratozunk, ami a fordításon túl pluszmunkát jelent. Bízunk abban, hogy a jövőben ennek a munkának az elvégzésében segítségünkre lesz a mesterséges intelligencia.”

A testületi ülésekkel kapcsolatban Bíró Éva arról tájékoztatott minket, hogy „A DSTV adásában minden helyi képviselő-testületi ülésről beszámolunk tudósítás formájában. Az önkormányzat ülése magyarul zajlik szlovák nyelvű szinkrontolmácsolással. A jelenlegi képviselő-testületnek egyébként minden tagja magyar. Az ülést nem a városi televízió közvetíti, hanem egy közbeszerzésen kiválasztott cég. Az ülést a tolmácsolásnak köszönhetően élőben a szlovák nézők is tudják követni. A televízióban pedig a tudósítás szövegét szintén fordítjuk és feliratozzuk.

Arról, hogy élőben hányan követik az önkormányzat üléseit, nem rendelkezem adatokkal. A televízió adása viszont kábelszolgáltatókon keresztül érhető el. A Slo-

vanet, az UPC és a SWAN hálózatában vagyunk benne. A televíziózási szokások átalakulása miatt az adásunkat a televízióban többségében az idősebb korosztály kíséri figyelemmel, de videós tartalmaink elérhetőek a Youtube-on és a Facebookon keresztül is. Itt nyomon követhető, hogy az egyes tudósításokat hányan nézték meg.”

Milyen arányban, hogyan áll össze a műsor – kérdeztük. Így megtudtuk, hogy „a magyar és a szlovák műsor hossza azonos, egyaránt 30 perc. A szlovák műsor a magyaroknak a megfelelője, szlovák nyelvű feliratokkal ellátva. A kötelező kétnyelvűsítés körülbelül 35 százalékkal növeli a költségeinket, amit saját költségvetésből kell finanszíroznunk. A kétnyelvűsítés nemcsak pluszköltségekkel, hanem pluszmunkával is jár. Egy alkalmazott munkaidejének jelentős részét a fordítás teszi ki.”

A főszerkesztő arról is tájékoztatott minket, hogy „A DSTV-t a Perfects Rt. működteti. A működéshez szükséges anyagi forrásokat az önkormányzat biztosítja. Van reklámbevételeink is, de ez a költségvetés egészét nézve elenyésző. A korábbi években, amikor az MTVA élő kapcsolásokat készített a stúdióinkból, akkor a bérleti díjból is volt némi bevételeink. Ez azonban csak pluszbevételt jelentett, a működést nem finanszírozta.”

Milyen nehézségekkel találkozunk a munka során, mire a legbüszkébbek?

Arra vagyunk a legbüszkébbek, hogy a magyar nyelvű sugárzó városi televíziók között szinte utolsó bástyaként működünk. A mai információdömpingben is hiszünk a helyi hírek erejében. A nézők kíváncsiak azokra a történésekre és döntésekre, amelyek őket a lakó környezetükben közvetlenül érintik. Büszkéek vagyunk arra, hogy az elmúlt években megújult a szerkesztőségünk és a stúdióink, így minden adott ahhoz, hogy professzionális munkát végezzünk. Nehézséget talán az jelent, hogy bár az emberek a közösségi médiában sok személyes információt megosztanak magukról, a televízióban némelyek mégis nehezebben nyílnak meg, és engedik közel magukhoz a kamerát. Attól is félnek, hogy nem tudják magukat helyesen kifejezni.

A Dunaszerdahelyi Városi Televízió 1997-ben kezdte meg működését. A 25 éves jubileumot a szerkesztőség megünnepelte, amelyre meghívta az egykori kollégákat is. Az évforduló alkalmából 25 perces film készült, amelyben többek között a televízió elindításában szerepet vállalók is visszaemlékeztek a kezdetekre. A televízió a fennállása óta eltelt közel 30 évben rendszeresen beszámol Dunaszerdahely és a város vonzáskörzetének társadalmi, kulturális, sport és egyéb rendezvényeiről, valamint közéleti témákkal foglalkozik. A DSTV hetente jelentkezik új adással, amely Híradóból és Magazinból áll. A Dunaszerdahelyi Városi Televízió tudósításai, riportjai 2010 óta az interneten is megtekinthetők, hogy

minél szélesebb közönséghez eljussanak. A televízió munkatársai közül többen tagjai a Szlovákiai Magyar Televíziósok Szövetségének, rendszeresen tudósításokat készítenek a Ma7 médiacsalád kötelékébe tartozó www.hirek.sk szlovákiai magyar televíziós hírportál és a magyarországi közmédia számára. A városi televízió műsorát főállásban két szerkesztő és három operatőr-vágó kolléga készíti, akik igyekeznek megfelelni a mai kor kihívásainak.

Rozsnyó

A rozsnyói RVTV igazgatója Martina Rožaiová arról tájékoztatta az Önkormányzati Szemlét, hogy a „rozsnyói Városi Tanács ülései szlovák nyelven zajlanak, élőben közvetítik a televízió, valamint YouTube-csatornán is követhető. Az ülések összes felvétele megtalálható a Rozsnyói Televízió - RVTVSK YouTube-csatornáján, az ülés szöveges átiratát pedig az önkormányzat biztosítja.

A 31 éve működő televízió költségvetését főként a Rozsnyó városától kapott bevételek teszik ki, mivel Rozsnyó 100%-ban tulajdonosa a vállalatnak. A vállalat saját szolgáltatásaiból is bevételhez jut. Az RVTV adása a szlovák és magyar magazinokból (a magyar magazint szlovák felirattal látják el), a Magazin Plusból, a Sporthírekéből és az Időjárásból áll.

A televíziónak három állandó munkaszerződéssel rendelkező alkalmazottja van, akik halmozott feladatokat látnak el, valamint egy alkalmazottjuk megállapodás alapján. Külső munkatársakkal megállapodás alapján működnek együtt.

Az RVTV a legnagyobb nézettséggel rendelkezik a Facebook közösségi oldalon, ahol tudósításait több tízezer megtekintése éri el.

Mindezekből látni, hogy a helyi média sincs egyszerű helyzetben, a sok szabály és a költségvetés szűkössége befolyásolja a munkájukat.

Médiatörvény

A 2022 augusztusától érvényben lévő szlovákiai médiatörvény, amely a korábbi műsorszolgáltatási törvény helyébe lépett, túl nagy változást nem hozott a magyar közönségnek. Az új törvény megalkotására azért volt szükség, mert a korábbi szabályozás nem volt megfelelő, leginkább az audiomédia-szolgáltatások fejlődése miatt.

A legjelentősebb változások közé tartozik, hogy a videómegosztó platformokra is vonatkozik némi szabá-

lyozás, leginkább a kiskorúakkal kapcsolatos jogi védelmi követelmények betartására, a gyűlöletre, erőszakra vagy terrorizmusra uszítás szempontjából.

Ami viszont nem változott az a magyar nyelvű sugárzásra vonatkozó szabályok, továbbra is kötelezően szlovák feliratokkal kell ellátni a kisebbségi nyelven készülő műsorokat.

A gyakorlatban ez a kötelezettség komoly terhet ró a televíziókra, ellehetetleníti a magyar nyelvű élő műsorok sugárzását.

A médiatörvénnyel és az abból eredő kötelezettségekkel kapcsolatos teljes kérdéskör megértéséhez elengedhetetlen annak megértése, hogy mi is valójában az igény szerinti (angolul on-demand) audiovizuális médiaszolgáltatás (rövidítve AVMS). A médiatörvény értelmében a következő meghatározó jellemzőkkel rendelkezik:

- elsősorban gazdasági jellegű,
- alapcélja, hogy a felhasználó által választott pillanatban lehessen műsorokat nézni,
- a felhasználó külön kérésére az audiovizuális médiaszolgáltató által igény szerint összeállított műsorkatalógus alapján történik,
- az audiovizuális médiaszolgáltató szerkesztői felelősséggel tartozik,
- hálózaton keresztül biztosítják és a nagyközönség tájékoztatására, szórakoztatására vagy oktatására szolgál.

A Médiaszolgáltatási Tanács vizsgálja felül az engedélyezési vagy bejelentési kérelmeket. Akik nem gazdasági céllal folytatnak tevékenységet, azoknak nem kell engedélyt kérniük, leginkább azokról van szó, akik az interneten állítanak elő tartalmakat. Nézzük, kik azok a tartalomkészítők, akikre nem vonatkozik felhatalmazás- vagy bejelentési kötelezettség.

Az önkormányzatok, állami vagy közigazgatási szervezetek, iskolák stb., ha tevékenységéről videómegosztó platformot használ, kivéve, ha az elsősorban gazdasági

jellegű tevékenységről van szó, ilyenek a politikai pártok vagy politikai párt képviselője, ha a platformot tevékenységéről tájékoztatásra használja, és nem haszon-szerzés céljából, vallási szolgálatok közvetítése a YouTube-on vagy a Facebookon keresztül, mivel a videócsatornák elsősorban nem gazdasági jellegűek.

Helyi televízióknak a médiaszolgáltatásokról szóló 264/2022. törvény értelmében helyi televíziós műsorszórási engedéllyel rendelkeznek. Ugyanakkor a sugárzott műsorok a helyi információk környezetre vagy erőforrásokra, valamint a közös érdekekre összpontosítanak, amelyek létrehozzák és elmélyítik

bármely közösség belső kötelékeit, és a közösséggel való identitástudat fenntartásához vezetnek.

Helyi televíziós műsorszórás engedélyezése

A Médiaszolgáltatási Tanács a médiaszolgáltatásokról szóló 264/2022. sz. törvénynek megfelelően hivatalos listát vezet az engedélyezett műsorszolgáltatókról. A „helyiként” regisztrált összesen körülbelül 80 engedélyből a következő csoportok különböztethetők meg:

3. Független helyi televíziók, összesen 14 ilyen regisztrált állomás van. Az államtól és a helyi önkormányzattól független magánjogi szervezetek
4. Önkormányzati televíziókból 26-ot regisztráltak, ezek a városi vagy falusi önkormányzati televíziók, amelyeket közpénzből finanszíroznak.
5. Újraközvetítő üzemeltetők (kb. 40) saját csatornát sugároz a fő szolgáltatások (internet, kábel) kiegészítéseként

Jelenleg 41 engedélyezett helyi csatorna működik Szlovákiában, amelyek közül csak 25 aktív. A független televízióknak 14 engedélyük van, amelyek közül csak nyolc aktív. Az önkormányzatok által fenntartott televíziókból 27-nek van engedélye működésre, amelyek közül tizenhét aktív.

Jogi szempontból minden helyi televízió magánvállalkozás, de a legtöbbjük helyi önkormányzatok tulajdonában van.

A rendszer csak a közszolgálati vagy a magán-televíziót ismeri el, mert mindegyiknek függetlennek kell lennie a politikától. Szlovákiában azonban egy furcsa jelenséggel találkozunk – a „magán” televíziók városok és közsé-

gek tulajdonában vannak. Emiatt szükséges a televíziókat független magán- és városi televíziókra osztani.

Független televíziók

A független televíziók olyan kereskedelmi vállalatok, amelyekben nincs állami vagy helyi önkormányzati tulajdonosi érdekeltség. Saját tevékenységükből, reklámokból finanszírozzák őket, sőt, néhányat részben a helyi önkormányzat megrendelése is támogatnak.

Városi televíziók

A városi televíziók önkormányzati vállalkozásokként működnek, amelyeket önkormányzat vagy város alapított. Hasonló tartalmat készítenek, mint a független magánállomások, csak a finanszírozás módjában és a szólásszabadság mértékében különböznek. Teljes mértékben állami forrásokból finanszírozzák őket.

Általánosságban elmondható, hogy probléma a politikai függőségük és a finanszírozásuk. A legtöbb független helyi televízió a köz- és állami támogatás hiányával küzd, ami korlátozza a minőségi tartalom előállításának képességét, és fokozatosan megszűnnek. Ezzel szemben az úgynevezett „városi televíziókat” az önkormányzatok finanszírozzák, ami gyakran politikai befolyásukhoz vezet, és csökkenti tartalmuk hitelességét. Ráadásul kaotikusan, szabályok nélkül és néhány kivételtől eltekintve gazdaságtalanul működnek.

A helyi televíziós műsorszórás Szlovákiában fontos információforrás a közösségek számára, de komoly kihívásokkal néz szembe, amelyek veszélyeztetik a jövőjét.

A televíziók működésének főbb problémái tehát: a Politikai függőség és befolyás, mert az önkormányzati finanszírozás miatt ez a szerkesztőségeknél a város-, illetve faluvezetők politikai befolyásához vezet, mivel a műsorok tartalma a helyi politikusok igényeihez igazítható.

Az önkormányzati televíziók gyakran a helyi képviselők politikai propagandájának eszközeiként szolgálnak, ahelyett, hogy objektív és kritikus információkat nyújtanának.

Az elégtelen finanszírozás a független média eltűnését is eredményezheti. Ennek okai:

- A közforrásoktól való függőség: Az önkormányzatokhoz nem kapcsolódó helyi televízióállomások (független televízióállomások) nem kapnak elegendő támogatást az államtól vagy más közintézményektől.

- Gyenge reklámpiac: A regionális média nem tudja fedezni reklámköltségeit, mivel a helyi reklámpiac túl kicsi és nem túl jövedelmező.

Ha a helyzet nem változik, a független helyi televízióállomások a következő évben eltűnhetnek. Ez a tendencia gyengíti a médiapluralizmust, és a régiókat független információkhoz való hozzáférés nélkül hagyja.

A helyi televízióállomások ma Szlovákia lakosságának mindössze 30%-át fedik le. A lakosság fennmaradó 70%-a az úgynevezett „információs sivatagban” él, ahol hiányoznak a helyi hírek és a közösség eseményeiről szóló fontos információk.

Ez a helyzet rontja a regionális információk elérhetőségét, és ösztönzi a nem ellenőrzött források, átverések és dezinformáció terjedését.

Szlovákiában a rendszerszintű támogatás és szabályok hiánya nehezíti a média helyzetét.

A szlovák médiarendszer csak a közszolgálati és a magántelevíziókat ismeri el. Az önkormányzatok tulajdonában lévő helyi „magán” televíziók jogi szürke zónát képeznek, mivel függetlennek kell lenniük a politikától.

Nem hatékony gazdálkodás: Az önkormányzati televíziók gyakran szabályok és hatékonysági ellenőrzések nélkül működnek, ami közpénzek pazarlásához vezet.

A helyi televíziók kulcsszerepet játszhatnak a dezinformáció és a tévhitek elleni küzdelemben, amelyek főként a közösségi hálózatokon terjednek.

Más országokban az állam aktívan támogatja a regionális médiát, mint az ellenőrzött információk terjesztésének fontos eszközét. Szlovákiának követnie kellene ezt a példát, és rendszerszintű támogatást kellene bevezetnie a helyi televíziók számára.

-ösz-

Új intézmény a magyar önkormányzatiság szolgálatában

Bejegyezték a Szlovákiai Magyar Önkormányzati Társulást

A 2024. január 8-án, a Komáromi Nagygyűlés 30. évfordulóján tartott emlékkonferencián fogalmazódott meg az az igény, hogy a közösségünket önkormányzati szinten képviselő személyek, valamint az egyes önkormányzatok összekapcsolásának céljával egy új intézmény jöjjön létre, mégpedig Szlovákiai Magyar Önkormányzati Társulás néven.

A társulás előkészítése el is kezdődött. A szervezetet három alapító jegyeztette be: Somogyi Alfréd, a Szövetség a Közös Célokért elnöke, Őry Péter, a Pro Civis elnöke, valamint Domin István, Izsa polgármestere.

Az intézmény céljai között a szlovákiai magyar önkormányzatiság fejlesztése mellett az önkormányzatokban jelen lévő, a közösségünk ügyeivel kapcsolatos sajátos feladatok képviselte szerepel. Konkrétabban az olyan ügyek képviselte, mint például az egyedi feladatok a nyelvhasználatban, a helyi kisebbségi kultúra vagy oktatás szervezésének kihívásai, az önkormányzati finanszírozás anomáliája.

Az alapítók hangsúlyozzák, a szervezet akkor lehet hatékony, ha szakmailag megalapozott, és a lehető leg szélesebb támogatottságot kapja. Első körben a magyarok által lakott települések önkormányzatait szólították meg az előkészítő bizottság nevében. Az önkormányzatok mint jogi személyek tudnak belépni. Közel 400 levelet küldött ki a SZMÖT előkészítésével kapcsolatban az előkészítés adminisztrációját segítő Pro Civis.

Arról, hogy milyen feladatokat, célokat tűz ki maga elé a frissen bejegyzett Szlovákiai Magyar Önkormányzati Társulás (SZMÖT) Őry Pétert, a Pro Civis polgári társulás elnökét, a SZMÖT egyik alapítóját kérdeztük.

A komáromi nagygyűlés harmincadik évfordulóján tartott önkormányzati találkozón fogalmazódott meg az igény, hogy a magyarok lakta települések önkormányzatainak összekapcsolásával egy új intézményt hívjunk életre Szlovákiai Magyar Önkormányzati Társulás néven - hangsúlyozta Őry. A Pro Civis elnöke hozzátette, ezt a célt, a magyar önkormányzatokat összefogó szakmai ernyőszervezet létrehozását, már az 1994-es komáromi nagygyűlés résztvevői is kitűzték,

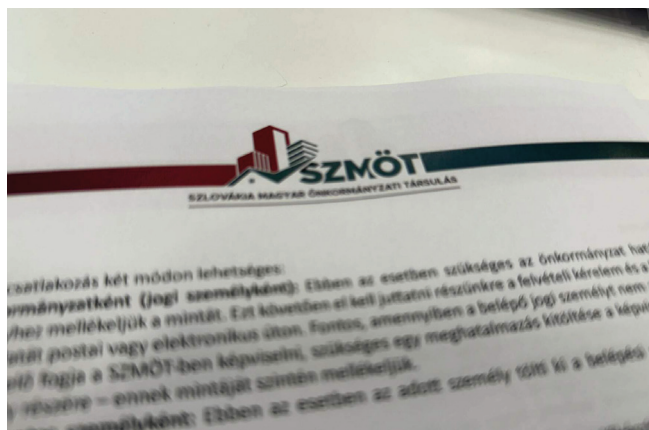
de több mint három évtizeden keresztül megvalósítatlan maradt.

Őry emlékeztetett, más országoktól, például Magyarországtól eltérően Szlovákiában nem léteznek kisebbségi önkormányzatok. Vagyis amikor a magyar önkormányzatok összefogásáról beszélünk, a többségi magyarok lakta települések helyhatóságait, illetve a magyar polgármestereket és önkormányzati képviselőket, illetve adott esetben a magyar megyei képviselőket értjük alatta.

Várják az önkormányzatok csatlakozását

A SZMÖT egyesületi formában került bejegyzésre, az alapítók a Szövetség a Közös Célokért, illetve a Pro Civis elnökeként Somogyi Alfréd és jómagam, továbbá Domin István, Izsa polgármestere - tette hozzá Őry Péter. Az egyesületi forma lehetőséget ad arra, hogy a jogalánysággal rendelkező önkormányzatok beléphessenek. Az előkészítés során olyan helyzettel is találkozunk, hogy a szlovák többségű testület nem szeretne csatlakozni. Ilyen esetekben lehetőség van arra, hogy a polgármester vagy a helyi képviselők is beléphessenek az egyesületbe - húzta alá a Pro Civis elnöke.

Őry hangsúlyozta, még csak az egyesület előkészítésén vannak túl, bejegyeztették az intézményt. Ahhoz, hogy az önkormányzati társulás ténylegesen életre

keljen, szükség lesz egy alakuló közgyűlésre. Erre leg hamarabb a jövő év elején kerülhet sor, miután a soron következő novemberi, decemberi testületi üléseken az önkormányzatok jóváhagyták a csatlakozást.

Őry hozzátette, a Pro Civis munkatársaival előkészítették a szükséges dokumentumokat, és közel négyszáz önkormányzatnak küldték ki levélben. Őry megjegyezte, Csallóközsütörtök önkormányzata, amelyet polgármesterként ő irányít, elsőként csatlakozott a Szlovákiai Magyar Önkormányzati Társuláshoz.

Prózai célok - sajátos magyar ügyek

A társulás céljai prózaiak, azt tapasztaljuk, vannak olyan sajátosan magyar ügyek, amelyek nem kapnak kellő hangsúlyt az országos önkormányzati ernyőszervezetek részéről. Ilyen például a nyelvhasználat, az identitás megőrzésének kérdésköre, a helyi kisiskolák és a magyar nyelvű kultúra megőrzése.

Mondhatnám akár a magyarok településeket hátrányosan érintő magassági és a nagysági kvótákat is, amelyek megváltoztatására láthatóan csak akkor lesz politikai akarat, ha a szándékunk mögé képesek leszünk összefogást és erőt felmutatni - húzta alá Őry Péter.

A Pro Civis elnöke hozzátette, az önkormányzati társulás ezen felül feladatának tekinti a helyi rendeletek kétnyelvű előkészítését. A SZMÖT közép- vagy hosszú távon akár saját intézményhálózatot is képes lesz fenntartani - iskolát, kulturális intézményt vagy akár médiumot. Harminckét év után letették az alapkövet, amelyre fel lehet építeni az intézményt - hangsúlyozta Őry Péter.

Ma7

A Szlovákiai Magyar Önkormányzati Társulás Alapszabálya

ALAPSZABÁLY

az egyesület

Szlovákiai Magyar Önkormányzati Társulás
székhelye: 930 40 Štvrtok na Ostrove, Mýtne námestie 1

(a továbbiakban: „egyesület”)

Preambulum

Az egyesület a polgárok egyesülési jogáról szóló Tt. 83/1990. sz. törvény későbbi módosításainak értelmében létrehozott, személyek önkéntes szervezete. Apolitikus egyesület, tevékenységét demokratikus elvek alapján, az önállóság, az egyenrangúság, a tolerancia és a bizalom tiszteletben tartása mellett fejti ki.

1. RÉSZ

ALAPVETŐ RENDELKEZÉSEK

I. cikkely. Az egyesület elnevezése, székhelye és fennállásának időtartama

1. Az egyesület elnevezése: Szlovákiai Magyar Önkormányzati Társulás
2. Az egyesület nevének rövidítése: SZMÖT
3. Az egyesület székhelye: 930 40 Štvrtok na Ostrove, Mýtne námestie 1
4. Az egyesületet határozatlan időre alapították.
5. Az egyesület jogi személy, a jogviszonyokban a saját nevében jár el, és viseli az e jogviszonyokból eredő felelősséget. Az egyesület tanácskozási nyelve a magyar nyelv.

II. cikkely. Célok és tevékenység

1. Az egyesület célja az önkormányzatok tevékenységének támogatása községi és városi szinten, valamint megyei önkormányzati szinten; hozzájárulni az önkormányzatok szakmai tevékenységének fejlesztéséhez, növelni az állampolgárok részvételét az önkormányzatok tevékenységében.
2. A megjelölt célok elérése érdekében az egyesület különösen az alábbi tevékenységeket végzi:
 - a) mindenféle önkormányzati tevékenység támogatása;
 - b) az önkormányzatok képzésének, tájékoztatásának támogatása az önkormányzati tevékenységgel összefüggő ügyekben;
 - c) az oktatás és a jogtudatosság támogatása;
 - d) a nemzetiségi kisebbségek és etnikai csoportok érdekeinek védelme és érvényesítése minden területen;
 - e) szakmai és pedagógiai dolgozók részvételének támogatása az egyesület tevékenységével összefüggő hazai és külföldi rendezvényeken (szemináriumok, konferenciák, előadások);
 - f) rendezvények és egyéb tevékenységek szervezése az önkormányzatok tevékenységével összefüggő területen;
 - g) képzések, workshopok, kulturális rendezvények, szemináriumok, előadások szervezése és támogatása, esetleg közvetítése;
 - h) tagjai, a hozzá tartozó személyek, valamint a nyilvánosság egészségének védelme és támogatása, nevelése és oktatása nevelési-oktatási formákon keresztül;
 - i) a régiók társadalmi-gazdasági fejlődésének támogatása;
 - j) saját tevékenységének népszerűsítése;
 - k) együttműködés más hazai és külföldi önkormányzatokkal, önkormányzati szövetségekkel, intézetekkel és egyéb szervezetekkel az egyesület céljainak elérése érdekében;
 - l) pénzügyi és szervezési segítségnyújtás az egyesület tevékenységével kapcsolatos tevékenységek biztosításához;
 - m) tagjai érdekeinek, szükségleteinek és jogainak védelme;
 - n) tanácsadás az egyesület céljaival összhangban lévő projektek és tevékenységek kidolgozása és megvalósítása terén;
 - o) időszaki és nem időszaki kiadványok, promóciós és információs anyagok kiadása;
 - p) közvélemény-kutatás minden területen;
 - q) saját, bérelt és kölcsönvett vagyon kezelése.

3. Az egyesület céljai elérése érdekében:
 - a) tevékenységével összefüggésben vállalkozási céllal gazdasági társaságot alapíthat, vagy gazdasági társaságban részesedést szerezhet, illetve részt vehet azok tevékenységében;
 - b) együttműködhet más alanyokkal és kötelmi jogviszonyba léphet velük;
 - c) együttműködhet városokkal, községekkel, államigazgatási szervekkel és más jogi és természetes személyekkel az egyesület céljainak megvalósítása során;
 - d) iparüzési vagy hasonló engedély alapján kiegészítő vállalkozási tevékenységet folytathat.
4. Az egyesület és tagjai e cikkely 1. pontjában felsorolt tevékenységek során a Szlovák Köztársaság törvényei és egyéb általánosan kötelező érvényű jogszabályai, az alapszabály és szerveik határozatai szerint járnak el.

2. RÉSZ TAGSÁG

III. cikkely. Általános rendelkezések

1. Az egyesületben való tagság az Egyesület tagjainak az egyesület küldetésével, céljaival és feladataival, valamint működési szabályaival való támogatásának, lojalitásának és azonosulásának kifejezése.
2. Az egyesület önkéntes csoportosulásként jött létre azzal a céllal, hogy megvalósítsa az egyesület céljait és részt vegyen annak tevékenységében.
3. Az Egyesületben a tagság önkéntes, amely a jelen alapszabályban meghatározott módon jön létre és/vagy szűnik meg.
4. Az Egyesületben való tagsággal a személy kinyilvánítja egyetértését és azon szándékát, hogy aláveti magát az Egyesület hatályos szabályainak, amelyeket a jelen alapszabály, valamint az egyesület illetékes szerveinek határozatai tartalmaznak. Az Egyesület tagjainak jogait és kötelezettségeit a jelen alapszabályon kívül az egyesület szerveinek további határozatai is szabályozhatják.
5. Az egyesületi tagság tagdíj fizetéséhez köthető, amely az egyesület tevékenységének biztosítására szolgál. A tagdíjfizetési kötelezettségről és annak összegéről a Közgyűlés dönt.
6. A tagjegyzéket az egyesület Elnöksége vezeti.

IV. cikkely. Tagság az egyesületben

1. Az Egyesület tagja lehet minden 18. életévét betöltött természetes személy és minden jogi személy, aki egyetért a jelen alapszabállyal és az Egyesület céljaival.
2. Az előkészítő bizottság tagjai az egyesület bejegyzésének napjával az egyesület tagjaivá válnak.
3. Jogi vagy természetes személy egyesületi tagként való felvételéről az Egyesület Elnöksége dönt az egyesületi tagfelvételi írásbeli kérelem alapján. Az Elnökség meghívhatja a kérelmezőt az ülésre, amelyen a kérelmről döntenek, a kérelmező azonban csak az Elnökség ülésének azon napirendi pontján vehet részt, amelyen az egyesület új tagjainak felvételéről döntenek, hacsak az Elnökség másként nem határoz. A tagfelvételi kérelemről szóló határozatot az Egyesület Elnöke a határozat elfogadásától számított legkésőbb 5 napon belül írásban közli a kérelmezővel. Amennyiben a kérelmező jelen volt az ülésen, az Elnökség írásbeli határozatát nem kézbesítik neki.
4. A tagság az Elnökségnek az Egyesületbe való tagfelvételtől szóló határozata elfogadásának napján jön létre.
5. A jelen alapszabály szerinti Elnökség megalakulásáig az előző bekezdés szerinti elnökségi hatásköröket az egyesület tagjai /az előkészítő bizottság tagjai/ gyakorolják.
6. Amennyiben jogi személy válik az egyesület tagjává, az írásban értesíti az egyesületet képviselőjéről, aki a jelen alapszabály szerinti tagsági jogok és kötelezettségek gyakorlása során képviseli. A képviselő bejelentése tartalmazza a képviselő nevét és vezetéknévét, születési dátumát, állandó lakcímét és elérhetőségi adatait. A jogi személy, mint az egyesület tagja, jogosult az így kijelölt képviselőt bármikor, indoklás nélkül is írásban visszahívni, és helyette más képviselőt kinevezni. Amennyiben a jogi személy nem nevez ki képviselőt, vélelmezni kell, hogy a jogi személyt a tagsági jogok és kötelezettségek gyakorlása során a megfelelő nyilvántartásba bejegyzett statutáris képviselője képviseli.

VI. cikkely. A tagság megszűnése

1. A tagság megszűnik:
 - a) a tagságról való lemondással;
 - b) természetes személy tag halálával, jogi személy megszűnésével;
 - c) a tag kizárásával az egyesületből, az egyesület Közgyűlésének határozatával;
 - d) az Egyesület megszűnésével.
2. Az egyesületi tagságról való lemondásnak írásban kell történnie, amelyet az egyesület székhelyének

címére kell kézbesíteni. Az egyesületi tagságról való lemondás esetén a tagság az egyesületből való kilépésről szóló értesítésnek az Egyesület címére történő kézbesítése napján szűnik meg.

3. A Közgyűlés a tag kizárásáról az egyesület elnökségének javaslatára vagy az egyesület összes tagja legalább egyharmadának javaslata alapján dönt. A tagság ebben az esetben a Közgyűlésnek a tag kizárásáról hozott határozatának napján szűnik meg. Amennyiben az így kizárt Egyesületi tag nincs jelen a Közgyűlés ülésén, amelyen a kizárásáról döntöttek, a Közgyűlés kizárásáról szóló határozatát a határozat elfogadásától számított 5 napon belül írásban közli vele. A Közgyűlésnek a tag kizárásáról hozott határozata végleges, ellene jogorvoslatnak helye nincs.

VII. cikkely. A tagok jogai és kötelezettségei

1. Az egyesület tagjainak joguk van:
 - a) aktívan részt venni és közreműködni az egyesület tevékenységében;
 - b) javaslatokat, indítványokat, panaszokat és kérelmeket benyújtani az egyesület szerveihez az egyesület tevékenységével kapcsolatban
 - c) tájékoztatást kapni az egyesület szerveinek döntéseiről és a tervezett tevékenységekről;
 - d) részt venni az egyesület minden tevékenységében, és azokról időben tájékoztatást kapni.
 - e) részt venni a Közgyűlés ülésein és ott szavazni;
 - f) választani és választhatónak lenni az egyesület szerveibe.
2. Az egyesület tagjai kötelesek:
 - a) betartani a Szlovák Köztársaság törvényeit és egyéb általánosan kötelező érvényű jogszabályait, valamint az alapszabályt és az egyesület szerveinek határozatait;
 - b) teljesíteni az egyesület szerveinek határozatait;
 - c) aktívan részt venni az egyesület tevékenységében, segíteni az egyesület céljainak teljesítésében;
 - d) aktívan támogatni az egyesület céljait és hozzájárulni azok megvalósításához, beleértve a célokkal ellentétes magatartástól való tartózkodás kötelezettségét is;
 - e) tagdíjat fizetni az egyesület Közgyűlése által meghatározott módon és összegben, amennyiben a Közgyűlés erről határozott;
 - f) cselekedeteivel és magatartásával védeni és támogatni az egyesület jó hírnevét;
 - g) védeni és gyarapítani az egyesület vagyonát.
 - h) írásban bejelenteni az egyesület forrásnyilvántartásában szereplő adatok minden változását, haladéktalanul a változások bekövetkezte után.

3. RÉSZ

AZ EGYESÜLET SZERKEZETE

VIII. cikkely. Az Egyesület szervei

1. Az egyesület szervének tagja csak az egyesület tagja lehet.
2. Az Egyesület szervei:
 - a) Közgyűlés,
 - b) Az egyesület Elnöksége
 - c) Felügyelő Bizottság
 - d) Az egyesület Elnöke

IX. cikkely. Közgyűlés

1. A Közgyűlés az egyesület legfőbb szerve, amelyet az egyesület valamennyi tagja alkot.
2. A Közgyűlés:
 - a) jóváhagyja az egyesület alapszabályának módosításait és kiegészítéseit;
 - b) megválasztja és visszahívja az egyesület elnökét;
 - c) megválasztja és visszahívja a felügyelő bizottság tagjait;
 - d) dönt a regionális tagozat létrehozásáról és megszüntetéséről, valamint a regionális tagozat területi hatályának meghatározásáról;
 - e) jóváhagyja a tevékenységi tervet, a költségvetést és az éves gazdálkodási jelentést;
 - f) dönt az egyesületet érintő egyéb alapvető kérdésekben;
 - g) feladatokat ró ki az egyesület elnökére, valamint az egyesület elnökségére;
 - h) dönt az egyesület megszüntetéséről;
 - i) dönt az egyesület tagjának kizárásáról;
 - j) dönt a tagdíjfizetési kötelezettségről és annak összegéről.
3. A Közgyűlést az Egyesület Elnöke szükség szerint, de legalább évente egyszer hívja össze.
4. Rendkívüli közgyűlést hív össze az Egyesület Elnöke, ha azt az egyesület Elnöksége vagy az Egyesület tagjainak legalább fele kéri, a tanácskozás tárgyának megjelölésével. Ebben az esetben az egyesület Elnöke köteles a Közgyűlés összehívására irányuló kérelem kézhezvételétől számított harminc naptári napon belül összehívni a Közgyűlést. Ha ezt nem teszi meg, a határidő lejártá után a Közgyűlést az a személy hívhatja össze, akit a rendkívüli Közgyűlés összehívását kérők ezzel megbíztak.
5. Az Egyesület tagjának képvisellete a Közgyűlésen csak írásbeli meghatalmazás alapján lehetséges. Az így megválasztott képviselő nem lehet az egyesület másik tagja vagy az egyesület más szervének tagja.

6. A Közgyűlés határozatképes, ha tagjainak több mint fele jelen van. A Közgyűlés a határozatait összes tagja több mint felének szavazatával hozza meg. Minden tagnak egy szavazata van.
7. A közgyűlés ülése nem nyilvános, hacsak a közgyűlés másként nem dönt. A közgyűlés határozhat úgy, hogy a személyi kérdésekről, illetve esetlegesen más kérdésekről is titkos szavazást tart. A közgyűlés ülése elektronikus eszközök útján is megtartható. A Közgyűlés a hatáskörébe tartozó valamennyi kérdésben ülésen kívül (per rollam) is dönthet.

X. cikkely. Elnökség

1. Az Elnökség az egyesület végrehajtó szerve, amely tevékenységéért a közgyűlésnek felel.
2. Az Elnökség tagjai:
 - a) Az egyesület elnöke
 - b) A regionális tagozatok vezetői
3. Minden regionális tagozatnak egy képviselője van az Elnökségben. A regionális tagozat a létrehozását követően bejelenti az egyesület elnökének a vezetőjét, aki az Elnökség ülésein képviseli az adott regionális tagozatot. A regionális tagozat elnökségi képviselője nem lehet a Felügyelő Bizottság tagja.
4. Az Elnökség:
 - a) irányítja az egyesület tevékenységét a közgyűlés ülései között,
 - b) kidolgozza a tevékenységi tervet, a tevékenységi jelentést, az egyesület költségvetését,
 - c) dönt az új tagok felvételéről,
 - d) vezeti az egyesület tagnyilvántartását,
5. Az Elnökség szükség szerint ülésezik. Az Elnökség ülését az egyesület elnöke hívja össze szükség szerint, de legalább évente négyszer. Az egyesület elnöke köteles összehívni az Elnökség ülését, ha azt az Elnökség tagjainak több mint fele kéri, mégpedig az Elnökség ülésének összehívására irányuló kérelem kézhezvételétől számított tizenöt naptári napon belül. Ha ezt nem teszi meg, a határidő lejártá után az Elnökség ülését az ülés összehívását kérelmezők által megbízott személy jogosult összehívni.
6. Az Elnökség határozatképes, ha összes tagjának több mint fele jelen van. Az Elnökség az egyesület jelenlévő tagjai szavazatainak több mint felével hozza meg határozatait. Szavazategyenlőség esetén az egyesület elnökének szavazata dönt. Az Elnökség minden kérdésben ülésen kívül (per rollam) is hozhat határozatokat. Az Elnökség határozatképes, ha összes tagjának több mint fele jelen van. Az Elnökség az egyesület jelenlévő tagjai szavazatainak több mint felével hozza meg határozatait. Szavazategyen-

lőség esetén az egyesület elnökének szavazata dönt. Az Elnökség minden kérdésben ülésen kívül (per rollam) is hozhat határozatokat.

7. Az Elnökség tagjának képviselete az ülésen csak írásbeli meghatalmazás alapján lehetséges. A tag képviselője kizárólag az egyesület olyan tagja lehet, aki abban a regionális tagozatban tevékenykedik, amelyben a képviselt elnökségi tag is.

XI. cikkely. Felügyelő Bizottság

1. A Felügyelő Bizottság ellenőrző szerv, amely tevékenységéért az egyesület közgyűlésének felelős.
2. A Felügyelő Bizottságnak három tagja van. A Felügyelő Bizottság tagjait a közgyűlés választja és hívja vissza.
3. A Felügyelő Bizottság:
 - a) ellenőrzi az egyesület gazdálkodását, valamint az alapszabálynak az egyesület tagjai általi betartását,
 - b) ellenőrzi az egyesület közgyűlésének és Elnökségének határozatai teljesítését,
 - c) tevékenységéről jelentést terjeszt a közgyűlés elé.
4. A felügyelő bizottsági tagság összeférhetetlen az egyesület Elnökségében betöltött tagsággal.

XII. cikkely. Az elnök

1. Az egyesület elnöke az egyesület statútáris szerve. Dönt az egyesület minden ügyében, ha azokat az alapszabály vagy a közgyűlés határozata nem utalja az egyesület más szerveinek hatáskörébe.
2. Az egyesület elnökét a közgyűlés választja és hívja vissza határozatlan időre.
3. Az egyesület elnöke tisztségének ellátásáért a közgyűlésnek felelős.
4. Az egyesület elnöke:
 - a) vezeti a közgyűlést és az Elnökség üléseit,
 - b) előkészíti a közgyűlés és az Elnökség üléseinek anyagait,
 - c) teljesíti a közgyűlés és az Elnökség által rábízott feladatokat,
 - d) dönt az egyesület alkalmazottainak esetleges munkajogi és hasonló jogviszonyainak létrehozásáról, módosításáról és megszüntetéséről,
 - e) dönt az egyéb végrehajtó jellegű ügyekben, amelyekben sem a közgyűlés, sem az Elnökség nem dönt.
5. Az elnök indoklás nélkül is lemondhat tisztségéről, a lemondást köteles írásban bejelenteni az egyesületnek, amely az írásbeli lemondás kézbesítésének napjával lép hatályba. A közgyűlés bármikor, indoklás nélkül is visszahívhatja az egyesület elnökét tisztségéből.

XIII. cikkely. Eljárás az egyesület nevében

1. Az egyesület elnöke az egyesület nevében minden ügyben önállóan jár el, és egyúttal harmadik személyekkel szemben az egyesület képviselőjeként lép fel.
2. Az egyesület jogait és kötelezettségeit megalapozó iratokat az egyesület elnöke úgy írja alá, hogy az egyesület írott vagy nyomtatott nevéhez csatolja saját kezű aláírását.

XIV. cikkely. Regionális tagozatok

1. Az egyesület belsőleg regionális tagozatokra tagozódhat, amelyek nem rendelkeznek saját jogi személyiséggel, és nem járnak el önállóan a saját nevükben.
2. A regionális tagozat területi alapon gyűjti össze az egyesület tagjait. A regionális tagozat létrehozásáról és a területi hatáskör meghatározásáról a közgyűlés dönt.
3. A regionális tagozatot a vezetője vezeti, akit a regionális tagozat tagjai választanak.
4. A regionális tagozat ülését a vezetője hívja össze szükség szerint, de legalább félévente egyszer. Első ülését az egyesület elnöke hívja össze.
5. A regionális tagozat rendkívüli ülését a vezetője hívja össze, ha azt az egyesület Elnöksége vagy a regionális tagozat tagjainak legalább fele kéri, mégpedig a regionális tagozat ülésének összehívására irányuló kérelem kézhezvételétől számított tizenöt naptári napon belül. Ha ezt nem teszi meg, a határidő lejártá után a regionális tagozat rendkívüli ülésének összehívására a kérelmezők által megbízott személy jogosult.
6. Az egyesület tagjának képviselete a regionális tagozat ülésén nem lehetséges.
7. A regionális tagozat ülése határozatképes, ha tagjainak több mint fele jelen van. A regionális tagozat határozatait összes tagja szavazatainak több mint felével hozza meg. Minden tagnak egy szavazata van.
8. A regionális tagozat ülése elektronikus eszközök útján is megtartható. A regionális tagozat a hatáskörébe tartozó minden kérdésben ülésen kívül (per rollam) is dönthet.

4. RÉSZ

VAGYON ÉS GAZDÁLKODÁS

XV. cikkely. Az egyesület vagyona

1. Az egyesület vagyona a Szlovák Köztársaság hatályos jogszabályaival összhangban ingó és ingatlan vagyonból, valamint egyéb vagyoni jogokból állhat.
2. Az egyesület bevételei a következők:
 - a) jogi és természetes személyektől származó adományok, hozzájárulások és támogatások, amelyek támogatják az egyesület céljait és érdekeit;
 - b) tagdíjak;
 - c) az egyesület vagyonából származó bevételek (bérbeadásból, banki pénzbetétek kamataiból);
 - d) tudományos, oktatási, társadalmi és szakmai rendezvények szervezéséből származó bevételek;
 - e) támogatások, hozzájárulások az állami költségvetésből, a közigazgatás költségvetéséből;
 - f) áruk vagy szolgáltatások értékesítéséből származó bevételek,
 - g) a jövedelemadóról szóló törvény szerinti természetes vagy jogi személy által befizetett adó részesedései,
 - h) kiegészítő vállalkozási tevékenységből származó bevételek.
3. Az Egyesület kiadásai a következők:
 - a) Az egyesület tevékenységének támogatására és céljainak elérésére fordított kiadások,
 - b) Az egyesület igazgatási és működési költségei.

XVI. cikkely. Gazdálkodás

1. A gazdálkodás az egyesület Elnöksége által jóváhagyott éves költségvetés szerint történik. A gazdálkodásért az egyesület elnöke felel. Az egyesület számviteli időszaka a naptári év.
2. Az egyesület vagyona az egyesület céljainak megvalósítására és tevékenységeinek teljesítésére, valamint az egyesület és szervei tevékenységének biztosítására szolgál.
3. Minden megszerzett pénzügyi eszköz, valamint materiális és immateriális eszköz az egyesület egészének tulajdonát képezi.
4. Az egyesület fel nem használt pénzeszközei az év végén a következő időszakra kerülnek át.

5. RÉSZ

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

XVII. cikkely. Az egyesület megszüntetése

1. Az egyesület megszűnik:
 - a) önkéntes feloszlással vagy más egyesülettel való egyesüléssel;
 - b) a Szlovák Köztársaság Belügyminisztériumának az egyesület feloszlataásáról szóló jogerős határozatával;
 - c) a bíróság büntetőeljárásban meghozott jogerős ítéletével;
 - d) csődeljárás kihirdetésével vagy a csődeljárás iránti indítvány vagyonihiány miatti elutasításával.
2. Az egyesület önkéntes feloszlataása esetén az egyesület közgyűlésének a feloszlataásról szóló határozata tartalmazza a végelszámoló kinevezéséről szóló határozatot is, aki a hatályos jogszabályokkal összhangban elvégzi az egyesület végelszámolását.
3. A végelszámolás befejezése után a végelszámolási maradvány kizárólag közhasznú és jótékonyági célokra használható fel.

XVIII. cikkely. Az alapszabály módosítása és érvényessége

1. Az alapszabályt csak a közgyűlés határozata alapján lehet módosítani és kiegészíteni.
2. Az ezen alapszabály által nem szabályozott jogviszonyokra a polgárok egyesülési jogáról szóló, Tt. 83/1990. sz. törvény későbbi módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt szövegének és más általánosan kötelező érvényű jogszabályoknak a rendelkezései az irányadók.
3. Ez az Alapszabály két, tartalmilag azonos példányban készült az egyesületnek a Szlovák Köztársaság Belügyminisztériumánál történő bejegyzése céljából. A Szlovák Köztársaság Belügyminisztériuma által bejegyzett Alapszabályt ezt követően az egyesület archívumában helyezik el.
4. Ez az Alapszabály az előkészítő bizottság általi jóváhagyás napján lép érvénybe, és az egyesületnek a Szlovák Köztársaság Belügyminisztériuma általi bejegyzésének napján lép hatályba.

Csallóközcsütörtök
2025.03.20.

Túl sokat kell várni a kifizetésre

Nehéz időkben, amikor az önkormányzatoknak egyre inkább be kell húzniuk a nadrágszíjat, minden olyan lehetőség jól jön, ahonnan pénzt tudnak szerezni. A Partnerségi Tanács 2023 őszén jött létre a megyék szintjén. Azzal a céllal, hogy az adott régió integrált fejlődését szolgálja. Nagyszombat megyében a tanácsban több magyar képviselő is dolgozik. Ezúttal Orosz Csabát, aki egyben Somorja polgármestere, kérdeztük tevékenységükről.

Előző számunkban már foglalkoztunk a témával, fontosnak tartjuk a tanácsok bemutatását, hiszen ezeken keresztül közelebb került a pénzek szétosztása a régiókba: a városokhoz és falvakhoz.

„A tanács létrehozásáról még a parlamenti választások előtt szó volt, ami jó pénzelosztási struktúrával kecsegtetett. Az uniós támogatások hatékonyabb felhasználását „ígérte”. A megyék lakossági arányban részesülhetnek ezekből a támogatásokból, melyet aztán szintén a lakosság létszámának arányában a járásokra is leoszt. A járásokban pedig bíráló bizottságok jöttek létre. Ennek tagjai a Dunaszerdahelyi járásban Fenes Iván, Bős polgármestere, Hájos Zoltán, Dunaszerdahely polgármestere, Seňan Ivan, Paka polgármestere, Balódi László, Hodos polgármestere és jómagam. Hasonlóan működnek ilyen tanácsok a többi járásban is, amelyek Nagyszombat megyéhez tartoznak” – tudjuk meg tőle.

Hozzáteszi, átlagosan kéthavonta ülnek össze és a meghirdetett témakörökben beérkezett pályázatokkal foglalkoznak. Járásokra lebontva van egy bizonyos keretösszeg, amit meríteni lehet. Lehet az éppen a vízgazdálkodást vagy a hulladékgazdálkodást érintő projekt, esetleg a közlekedéssel összefüggő tervek. Az önkormányzatok nyújtják be ezeket a projekteket a megyéhez. Tapasztalatai szerint vannak „kapósabb” témakörök, amelyek hamar „elkelnek”, míg másokból még szinte nincs is merítés.

„Nekünk tulajdonképpen közvetítő és ellenőrző szerepünk van. Figyelünk arra, hogy a pályázat megfeleljen minden feltételnek, ennek érdekében kommunikálunk a polgármesterekkel. Mindennek rendben kell lennie ahhoz, hogy a tervdokumentáció tovább kerüljön az illetékes minisztériumhoz, például a környezet-

védelmihez. A támogatásnak ezt követően meg kellene érkeznie. Azért mondom feltételes módon, mert jelenleg még ezekre a pénzekre nagyon sokat kell várni. Amit viszont nagyon pozitív dolognak tartok, hogy a megye, illetve a járások dönthetnek el, melyek a prioritások” – fűzi hozzá Orosz Csaba.

Késnek a kifizetések

Tapasztalatai szerint a „lepapírozást” és benyújtást követően nagyon sokat kell várni a pénzre. Konkrét példát is felhoz, a somorjai ifjúsági parkot. Ez egy több mint 800 ezer eurós projekt, amihez minden szükséges dokumentumot beszereztek és leadtak. Pozitívan bírálták el, az év elején elküldték a minisztériumba és még mai napig nincs kifizetve. A bürokrácia nagyon is működik és lassítja a kifizetési folyamatot. Ez pedig elveheti a polgármesterek kedvét attól, hogy pályázzanak.

„Eredményes lett viszont a gyűjtőudvarunkra beadott több százazres pályázat, a zöld hulladék alatti terület revitalizálására vonatkozóan. Lebetonozzuk azt a területet, ahová a zöld hulladék kerül. Dunaszerdahely a buszmegállóban a feliratok digitalizálására nyert pályázatot, és ugyanitt kisebb körforgalom épül, Gellében a templomfelújításra sikerült pénzt szerezni. Másfél éve kezdődött ez a pályázási lehetőség, de egyelőre nagy kifizetések még nem voltak” – fűzi hozzá

Úgy véli, a folyamatokat meg kellene gyorsítani, mert ha a megyén pozitív elbírását kap egy-egy pályázat, akkor a minisztériumban azokkal már nincs olyan sok teendő. Orosz Csaba szerint a gyorsaság azért is fontos, mivel az árak állandóan növekednek, a projektek megdrágulnak és lesznek olyan önkormányzatok, amelyek már az önrészt sem fogják tudni kifizetni.

Hosszú lista nehéz idők előtt

Nagyszombat megye weboldalán megtalálhatók a témakörök, a rendelkezésre álló összegek, a polgármes-

terek minden fontos információt megtalálnak. A Dunaszerdahelyi járásban tavaly nagyjából tíz pályázatot nyújtottak be. Biztosan több lenne, ha a települések látnák, hogy gyors a folyamat.

A honlapon július végei dátummal 90 olyan projekt található, amelyet a Nagyszombat Megyei Partnerségi Tanács elfogadott. Ezek zömmel iskolafelújításokra, a csatornahálózat fejlesztésére, útfelújításokra vonatkoznak.

Orosz Csaba még elmondja, az előttünk álló konszolidációnak mindenki, az önkormányzatok is megisszák levét. November 20-ig el kell fogadniuk a jövő évi költségvetést, és ez előrejelzések alapján Somorja, melynek 24 millió eurós költségvetése van a 2025-ös évre, jövőre fél millió euróval kevesebbet kap. Ez leginkább a beruházások rovására megy. A legjobban pedig a kis önkormányzatok sínylik meg, mert ezidáig sem gazdálkodtak nagy összegekkel, egy-egy játszótér kialakítása is hatalmas siker volt számukra, most pedig jó, ha ki tudják fizetni, amit muszáj. Semmiből pedig nem lehet teremteni.

B. Vida Júlia

Visszaemlékezés

Az Önkormányzati Szemle 2023. decemberi száma egészében az 1994. január 8-iki komáromi nagygyűléssel foglalkozott. A kiadványt a Magunkért, újra megszervezett emlékkonferenciára készítettük elő. Néhány érdekesebb mozzanatot, azonban ismét felelevenítünk.

1994. január 8-án került sor a felvidéki magyarság rendszerváltás utáni történetének egyik legnagyobb eseményére, a komáromi nagygyűlésre. Komáromban gyűltek össze a magyarok által lakott települések polgármesterei és önkormányzati képviselői, a magyar parlamenti képviselők, hogy megbeszéljék a legsürgetőbb kérdéseket: az önkormányzatok jogi helyzetét, az állami közigazgatás átszervezését, az ország területi-közigazgatási és politikai felosztását, a magyar nemzeti közösség alkotmányos jogállását és a dél-szlovákiai régió

választott képviselőit tömörítő társulás előkészítését. Ugyan a nagygyűlést a hatalom igyekezett megakadályozni, az mégis megvalósult. Bár voltak az összejövetelnek olyan résztvevői is, akik kivonulással fenyegettek, ha elhangzik az autonómia szó. Ám akkor semmi sem tudta az emberek akaratát megállítani.

A hatalmas külső nyomás és egyéb okok miatt a nagygyűlés nem érte el az eredeti célját, és a magyar önrendelkezés megvalósítása azóta is várat magára, a komáromi nagygyűlés mégis meghatározó momentuma volt a felvidéki magyar történelemnek.

A 30. évforduló kapcsán akkori polgármesterek több sajtótermékben is kifejtették véleményüket, elmondták visszaemlékezéseiket, az évforduló kapcsán többen felszólaltak az emlékkonferencián is, amelyet Komáromban szerveztek. Olyanokat gyűjtöttünk össze, akik már akkor is bíztak egy önkormányzati tanács megalakulá-

sában, amire több mint 3 évtizedet kellett várni, de végül sikerült bejegyeztetni, ezzel zöld utat kapott.

Az egész ország működésén szerettünk volna javítani

Szabó Olga a Ma7 hírportálon így emlékezett vissza:

Szabó Olga, Path község akkori polgármestere szerint 1993. december 6-án a Csallóközi Városok és Falvak Társulása Tanácsának ülésén Bölcs József komáromfüssi, Harsányi Imre gútai, Kvarda József csenkei, Lojkovič Sámuel nagymegyéri, Pálffy

Szabó Olga

Dezső nagyszarvai, Pásztor István komáromi, Szabó Edit bátorkeszi, Szabó Olga pathi és Szkukalek László, nemesócsai polgármesterek fogadták el a felhívást a választott képviselők és polgármesterek nagygyűlésének összehívására. A gyűlés célja az önkormányzatok jogi helyzetének felvázolása, az ország tervezett közigazgatási és területi felosztásának ismertetése, különleges jogállású tartomány létrehozása az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének 1201-es ajánlása alapján, az azt vezető 100 tagú tanács megválasztása, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségek jogállásának javítása volt.

A felhívás közzététele után derült ki, hogy a Magyar Polgári Párt elhatárolja magát a nagygyűlésen való részvételtől, a Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom pedig csak abban az esetben engedélyezi képviselőinek és polgármestereinek a részvételt, ha a különleges jogállású tartomány létrehozása és az azt vezető 100 tagú tanács megválasztása elmarad.

Az MKDM és az MPP polgármestereire és képviselőire is szükség volt azonban, nélkülük a gyűlés jogszerűsége forgott kockán. A szervezőknek el kellett fogadniuk a pártok döntését – fogalmazott portálunknak Szabó Olga. Mint mondta, a szervezők képviselőjében Kvarda József, Lojkovič Sámuel, Pásztor István és Szabó Olga polgármestereket fogadta Michal Kováč köztársasági elnök is, aki a gyűlés elhalasztását és a program megváltoztatását akarta elérni. A találkozón jelen levő parlamenti képviselők az ország szétverésével vádolták meg a szervezőket.

Parlamenti bizottsági meghallgatásunk után a bizottság is, a parlament is határozatban ítélte el a kezdeményezést, és szigorú fellépést indítványozott a szervezőkkel szemben. Feladatul adta a rendőrségnek, a katonaság-

nak a közrend, és az állam egységének a megvédését” – fűzte hozzá az egykori pathi polgármester.

Pázmány Péter szintén a Ma7 hírportálnak adott interjújában emlékezett meg az eseményekről.

Ha akkor bátrabban vagyunk, ma más helyzetben lenne a felvidéki magyarság

„A kilencvenes évek elején értek meg a feltételek arra, hogy a szlovákiai magyarság kezébe vegye a saját sorsának irányítását” – mondta portálunknak Pázmány Péter, Dunaszerdahely egykori polgármestere. Mint mondta, a nagygyűlés ötletadója Duray Miklós volt, aki akkor az Együttélés politikai mozgalmat vezette, ez a mozgalom rendelkezett abban az időben a legtöbb önkormányzati képviselővel és polgármesterrel. „Lényegesnek tartom azt is, hogy ebben az időben nagyon aktívan működött a csallóközi régió, amely tulajdonképpen sokkal nagyobb területet foglalt magában, mint a Csallóköz, hiszen nemcsak mátyusföldi polgármesterek és önkormányzatok voltak a tagjai, hanem majdnem minden település tagja volt a társulásnak, ahol magyar képviselők és polgármester alkották az önkormányzatot” – mondta Pázmány.

Pázmány Péter

Bár a kezdeményezést nem minden politikai párt és mozgalom támogatta, de a polgármesterek nagy része, akik tagjai voltak a Csallóközi Városok és Falvak Társulásának, pozitívan állt hozzá.

Én úgy gondolom, hogy hozzájárult ehhez maga a politikai helyzet is, mert mindenki a saját bőrén érezhette a mečiari nyíltan magyarellenes politika hatását. A feltételei tehát megvoltak annak, hogy megszerveződjék a komáromi nagygyűlés” – mondta Pázmány Péter. Hozzátette, korábban már megpróbálták bejegyeztetni egy szlovákiai magyar polgármesterek társulását, a mečiari kormányzat ezt azonban kategorikusan elutasította. „Ezek után logikus lépés volt, hogy megpróbáljuk megszervezni saját magunkat, a kilencvenes évek mozgólódásaihoz az is hozzájárult, hogy a komáromi ún. magyar megye alapjait az akkori önkormányzati alelnök Kvarda József által vezetett csapat jóformán már kidolgozta. Ezeket a dolgokat kellett tehát tartalommal megtölteni, s ezek voltak azok a tényezők, amelyek a komáromi nagygyűlés megszervezését lehetővé tették” – fűzte hozzá Pázmány Péter.

A nagygyűlés jelentősége a mára kivetítve talán az, hogy ha egységesen meg tudnánk magunkat szervezni,

akkor érhetnénk el eredményeket” – mondta az egykori polgármester, hozzátéve, nagyon fontos lenne, ha a csallóközi régió újra azt a szerepét töltené be, amit akkoriban, mert szerinte ma már csak a torzóját látni, csak járási szinten működik, már ha egyáltalán működnek az alapszervezetei. „Azokkal a pozitívumokkal kellene foglalkozni, amelyeket el akart érni a nagygyűlés.

Véleményem szerint, ha akkor egy kicsit bátrabbak vagyunk, és a nemzetközi sajtó jelenléte előtt az eredeti program szerint véglegesítjük a záródokumentumot, akkor ma a felvidéki magyarság egészen más helyzetben lenne” – zárta Pázmány Péter.

Száztagú magyar parlament

A nagygyűlés egyik kulcsszereplője Kvarda József, Csenke polgármestere volt, őt is a Ma7 kérdezte, ebből idézünk.

„Az eltelt száz év ellenére sajnos a mai napig Trianon-pszichózisban él a többségi szlovák nemzet, amely teljes mértékben leheltelessé teszi a magyar közösség helyi, de főként

Kvarda József

megyei szintű önkormányzatainak létrehozását. A magyar képviselők és polgármesterek 1994. január 8-i komáromi nagygyűlése lett volna az a fórum, amely a regionális önszerveződésen alapuló és területileg is körülhatárolt autonóm önkormányzati egységet meghatározhatta volna Dél-Szlovákiában, mégpedig a magyar nemzetrésznek a belső önrendelkezés alapján járó szabadságjoga értelmében”

Természetesen azonosultam Duray Miklósnak az önkormányzatisággal kapcsolatos elképzeléseivel, személyesen pedig a magyar kultúra lehetőségeinek a megőrzését tartottam a legfontosabbnak, hogy az egyetemes magyar kultúra részeként a felvidéki kultúra továbbra is biztos fundamentuma legyen, és tovább fejlődhesen. Én erre egy megfelelő önkormányzati, közigazgatási rendszert tartottam a legalkalmasabbnak.

Míg Miklós inkább politikai szempontok alapján közelített az önkormányzathoz, én ehhez még hozzávettem a kultúrát, végül is a Csemadoknak országos elnökségi és helyi vezetői szinten is aktív tagja voltam.

Az én felfogásom szerint a szlovák politikum, a szlovák titkosszolgálat, sőt, az akkori Magyarország és az akkori pozsonyi magyar nagykövetség is ellene volt a nagygyűlésnek. A szlovák vezetőség annyira megijedt, hogy nagy sietve különböző anyagokat kezdtek el gyártani Dél-Szlovákia közigazgatási koncepciójaként. Később, parlamenti

képviselőként viszont nem tudtam már fellelni ezeket. Sőt, hozzá kell tennem, a Nyugat is azon volt, hogy a komáromi nagygyűlésből komoly eredmény ne születhesen, és ne titkoljuk, a szlovákiai magyar politikusok egy részének is ez volt a célja. Velem kapcsolatosan például sikerült elhitetniük Duray Miklóssal, hogy a titkosszolgálatnak dolgozom, s hogy ez hazugság, csak 1996-ra vált világossá Duray előtt is. Miklós egyébként nagy nyomás alatt állt, riogatták őt Horn Gyulával, a szlovák és a magyar titkosszolgálatokkal és a kémelhárítással; nem csoda, hogy egy idő után lelkiileg beleroppant, s így talán az is érthető, hogy a komáromi ügynek már nem volt olyan folytatása, mint amilyen kellett volna.

De nemcsak a folytatás maradt el, hanem már a nagygyűlésen sem került elfogadásra két nagy horderejű javaslat. Az egyik egy száztagú felvidéki magyar parlament létrehozását, a másik pedig a dél-szlovákiai magyarság önkormányzati státusát volt hivatott rendezni. Az elfogadás viszont nem azért hiúsult meg, mert leszavazták volna, hanem azért, mert napirendre sem került.”

A konferencián felszólalt Őry Péter, a Pro Civis PT elnöke, lapunk kiadója is. Ő beszédében arra hívta fel a figyelmet, hogy:

„eljött annak az ideje is, hogy elmondjuk azt az igazságot, hogy 1994. január 8-a egy sorsdöntő nap lehetett volna, de a politikatörténet legnagyobb eseménye az elmúlt 30 év tükrében a legnagyobb kudarca is lett. Kényelmesen belepuhultunk a kialakult társadalmi és politikai helyzetekbe.”

Őry Péter beszédét a tavaly januári konferencián egy ígérettel zárta: „Eljött az ideje annak is, hogy a társadalmi vitatkozás helyett az energiáinkat építkezésbe helyezzük. Szakmai vonalon megközelítve: a szervezők nevében kezdeményezzük a Szlovákiai Magyar Önkormányzati Társulás létrehozatalát. Sosem mások ellen, hanem újra – magunkért!” – mostani lapszámunkban pedig arról számolhattunk be, hogy a társulást bejegyezték.

Gubík László, aki az évforduló alkalmából megtarott konferencián a Szövetség a Közös Célokért elnöke volt beszédében kitért rá: „30 éve a mai napon zajlott közösségünk '89 utáni történelmének legkiemelkedőbb eseménye lélektani és politikai értelemben egyaránt. A tiszteletadás, a számvetés és a jövőbe tekintés miatt vagyunk tehát itt.” Gubík viszont arra is emlékeztette a jelenlévőket, hogy „Minden politikai dokumentum-

ra és programra érvényes, hogy végső soron annyit ér, amennyit megvalósítanak belőle. Nos, ma már tudjuk, hogy Wilson 14 pontját, köztük a jogállásunkat rendezni hivatott népek önrendelkezésének elvét a masaryki Csehszlovákia pont annyira tette magáévá, amennyire a mečiar Szlovákia a Bölcs Jóska által felolvasott állásfoglalást. Tetézi a bajt, hogy az államfők, kormányfők, nemzetközi és felvidéki szereplők nevei tetszőlegesen cserélhetők az évtizedek során, a helyzet változatlan maradt 2024-re is.”

Az elfogadott nyilatkozat

Magunkért, újra

Mi, közösségünk választott polgármesterei, képviselői és társadalmi szervezeteinek vezetői az 1994. január 8-i komáromi nagygyűlés 30. évfordulóján rendezett emlékkonferencián és önkormányzati találkozón a következő nyilatkozatot tesszük közzé:

A honi magyar közösség Szlovákia megalakulása és az állam európai uniós csatlakozása óta reméli az őshonos nemzeti közösségek helyzetének és gondjainak megoldását, jogállásának rendezését. A Szlovák Köztársaság Alkotmányát 1992-ben fogadták el, mely a 34. cikkely (1) pontjában határozza meg a kisebbségek jogállásáról szóló törvény elfogadásának szükségességét, de ez a jogszabály azóta sem készült el.

Az Európai Unióhoz való csatlakozás óta eltelt 20 év sem volt elég arra, hogy a nemzetközi dokumentumokba és ajánlásokba foglalt közösségi és kisebbségi jogok maradéktalanul érvényesüljenek.

Az őshonos nemzeti közösségek jogbővítésében és európai szintű megoldásában akkor is csalódnunk kellett, amikor az elmúlt években a Minority SafePack-et vagy az úgynevezett nemzeti régiós európai polgári kezdeményezést aláírásunkkal is támogattuk. Mindkét kezdeményezés mögött több mint egymillió uniós polgár állt ki, de ez is kevésnek bizonyult, hogy európai szintű jogalkotásra kötelezze a tagállamokat a nemzeti közösségek és régiók jogairól, illetve etnikai, nyelvi, gazdasági, földrajzi és vallási sajátosságairól.

Hisszük, hogy a nyelvi és kulturális sokszínűség, a hagyományos és természetes regionális berendezkedés előnyt jelent az ország és polgárai számára egyaránt.

Valljuk, hogy a nemzeti identitáshoz és a szülőföldhöz való jog alapvető emberi jog, melynek megőrzéséhez elengedhetetlen a közösségi jogok rendszerének intézményesítése. Meggyőződésünk, hogy a különböző nemzetiségű polgárok békés és kölcsönösen gyümölcsöző együttélése, valamint az identitásuk megőrzésé-

nek biztosítása olyan értéket jelentenek, melyre nemcsak a természetes régiók, de az ország fejlődését is lehet alapozni.

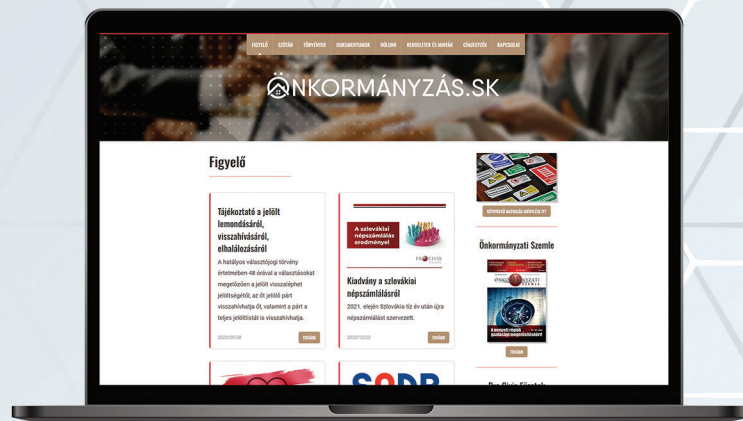
Az elmúlt három évtizedben a honi magyarság száma több mint 145 ezer fővel csökkent. Identitásunk megőrzésének, jogállásunk alkotmányos rendezésének, önkormányzataink együttműködésének és közösségünk jövőképének érdekében a mai napon a következő célokat határozzuk meg és javaslatokat tesszük:

- A Szlovák Köztársaság Alkotmányában foglalt kötelezettséggel összhangban készüljön el a kisebbségek jogállásáról szóló törvény. A jogszabály tervezetét bocsássák vitára az érintettekkel. A törvény mondja ki, hogy a többségi nemzet és a számbeli kisebbségben lévők közti viszonyrendszer minden esetben az egyenjogúságon és az egyenrangúságon alapul.
- A nemzeti közösségek anyanyelvhasználatában érvényesüljön az egyenjogúság és egyenrangúság, mégpedig az élet és a hivatali eljárás minden területén. Ez legyen érvényes minden olyan közigazgatási területen, ahol az adott nemzeti közösség aránya meghaladja a 10 százalékot vagy az adott közösség nagyobb számban él.
- A közigazgatási rendszer az önkormányzatiság elve mentén nyújtson lehetőséget a nemzeti közösségek számára önkormányzati intézmények rendszerének megteremtésére, ezzel segítve az identitás megőrzéséhez való jog biztosítását.
- A közigazgatási, egyházi, oktatási vagy választási rendszerek változtatása csupán akkor valósuljon meg, ha az őshonos nemzeti közösségek és etnikai kisebbségek sajátosságai figyelembe vannak véve úgy, ahogy azt a nemzetközi dokumentumok és ajánlások is teszik. Községi igényeink az identitásunk megőrzése mellett a hagyományokon alapuló természetes régiókon alapulnak.
- A hatályos önkormányzati finanszírozási rendszer hátrányosan különbözteti meg az általunk lakott régiók önkormányzatait. Elengedhetetlennek tartjuk a pénzügyi egyenrangúság mellett a sajátos feladatok ellátásának, úgymint a hivatali eljáráson belüli anyanyelvhasználat finanszírozásának biztosítását. Kezdeményezzük, hogy a szervezők és a résztvevők létrehozzák a szlovákiai önkormányzati és szakmai magyar-magyar párbeszéd intézményesített keretként a Szlovákiai Magyar Önkormányzati Társulást.

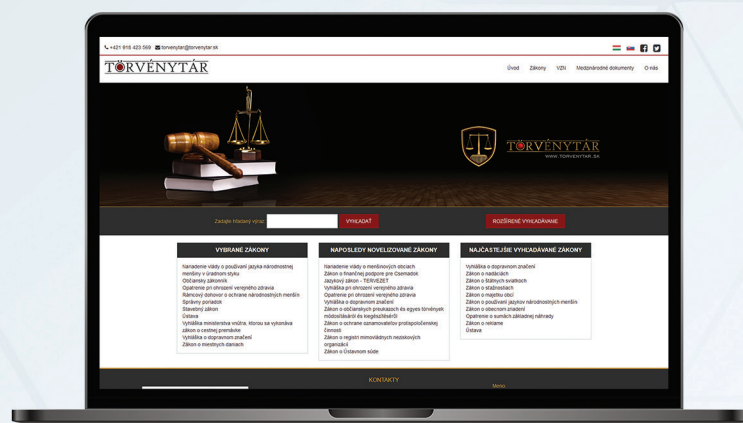
Soha mások ellen, de tegyünk újra magunkért!

Komárom, 2024. január 8.

-ősz-

www.onkormanyzas.sk

www.torvenytar.sk

www.mennyitererek.sk

procivis@procivis.sk